

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su vam potrebne dodatne informacije, pogledajte naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

PRVO ODJELJENJE

PREDMET ARUTYUNYAN protiv RUSIJE

(Predstavka broj 48977/09)

PRESUDA

STRASBOURG

10. januara 2012. godine

KONAČNA

10/04/2012

*Ova presuda je postala konačna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije.
Ona može biti predmet redakcijskih izmjena.*

U predmetu Arutyunyan protiv Rusije,

Evropski sud za ljudska prava (Prvo odjeljenje), zasijedajući u Vijeću u sljedećem sastavu:

Nina Vajić, *predsjednica*,
Anatoly Kovler,
Peer Lorenzen,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Julia Laffranque, *sudije*,

i Søren Nielsen, *registrar Odjeljenja*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost, koje je održano 6. decembra 2011. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu je pokrenut predstavkom (broj 48977/09) koju je Sudu podnio ruski državljanin, gosp. Armen Vladimirovich Arutyunyan (podnositelj predstavke), protiv Ruske Federacije u skladu sa članom 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda 6. augusta 2009. godine

2. Podnositelja predstavke je zastupao gosp. O. Ivanov, odvjetnik iz Krasnodara. Rusku vladu (Vlada) je zastupao gosp. G. Matyushkin, zastupnik Ruske Federacije pred Evropskim sudom za ljudska prava.

3. Podnositelj predstavke je naročito istakao da mu je uskraćena adekvatna medicinska pomoć za vrijeme nerazumno dugog pritvora prije suđenja, da njegov pritvor u određenom periodu nije imao pravni osnov te da su uvjeti pritvora bili neadekvatni imajući u vidu njegovo zdravstveno stanje.

4. Dana 11. marta 2010. godine, predsjednica Prvog odjeljenja je odlučila da informira Vladu o predstavci. Sud je također odlučio da se u isto vrijeme izjasni o prihvatljivosti i meritumu predstavke (član 29. stav 1). Imajući u vidu zahtjev podnositelja predstavke, Sud je dodijelio predstavci prioritet (pravilo 41. Pravila Suda).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositelj predstavke je rođen 1970. godine te je živio u Krasnodaru do hapšenja.

A. Zdravstveno stanje podnositelja predstavke prije nego što je uhapšen

6. Podnositelj predstavke je imao dva operativna zahvata 2004. godine: lasersku koagulaciju retine lijevog oka i amputaciju nožnih prstiju desnog stopala. Dvije godine kasnije je podvrgnut transplantaciji bubrega. U augustu 2007. godine je primljen u Regionalnu kliničku bolnicu broj 1 u Krasnodaru gdje je podvrgnut velikom broju ispitivanja te terapiji zbog dijabetesa.

7. Podnositelj predstavke je podvrgnut operativnom zahvatu zamjene zglobova kuka protezama na Univerzitetnoj klinici u Hajdelbergu u Njemačkoj 2008. godine. Iz dopisa šefa Kliničke medicinske službe od 22. jula 2008. godine proizilazi da se od podnositelja predstavke iziskivalo da dolazi na kliniku više puta mjesečno u svrhu medicinske kontrole i terapije. Prva takva kontrola je bila zakazana za august 2008. godine.

8. U izvodu broj 46707 iz medicinske dokumentacije podnositelja predstavke, koju je sačinila medicinska komisija Regionalne kliničke bolnice broj 1 u Krasnodaru 22. decembra 2008. godine, je navedeno:

“[Podnositelj predstavke] (...) je invalid [kako je službeno priznato] sa 1. stepenom invaliditeta; [on] je podvrgnut bolničkom liječenju u periodu od 12. do 22. decembra 2008. godine.

Klinička dijagnoza: dijabetes ovisan o insulinu (tip 1), stanje teško. Dijabetička mikroangiopatija i makroangiopatija. Dijabetička nefropatija. Faza kronične renalne insuficijencije, zadnja faza.

Dijabetička retinopatija na oba oka: ablacija retine desnog oka. Metabolička encefalopatija. Gastroenteropatija. Mijelotoksična anemija. Polineuropatija. Poliserozitis. Dijabetičko stopalo. Stanje nakon amputacije četvrtog i petog prsta desnog stopala. Alotransplantacija donorskog bubrega (novembar 2006. godine). Stalna terapija imunosupresijom. Juvenilni osteohodritis kukova. Stanje nakon potpune zamjene kukova. Akutni respiratorni sindrom.

Usljed osnovne bolesti i komplikacija u vezi s njom, zdravstveno stanje pacijenta je teško (...)

(...)

Pacijent je informiran da je njegovo stanje teško te je upozoren da može doći do odbacivanja bubrežnog transplantata ako se ne bude povinovao striktnoj ravnoteži fluida, dijeti, obaveznoj laboratorijskoj kontroli [te ako ne bude] uzimao lijekove na striktan i redovan način (naročito imunosupresivne lijekove).”

B. Krivični postupak protiv podnositelja predstavke i pritvor

9. Dana 1. februara 2009. godine, Novorosijski istražni odjel Ureda krasnodarskog regionalnog tužitelja je pokrenuo krivični postupak protiv podnositelja predstavke zbog sumnje da je počinio ubistvo iz nehata.

1. Hapšenje i dozvola pritvaranja prije suđenja

10. Jedanest dana kasnije, podnositelj predstavke je uhapšen. Prema tužiteljskim vlastima, dana 1. februara 2009. godine, podnositelj predstavke, poznati kriminalni vođa, je organizirao napad u jednom lokalnom restoranu u kojem je teško povrijeđeno više osoba. Jedna od žrtava je umrla od posljedica ranjavanja.

11. Dana 14. februara 2009. godine, dozvoljeno je pritvaranje podnositelja predstavke prije suđenja te je smješten u pritvorski objekat broj 5 u Krasnodaru. Objekat je obuhvatao prizemlje i zadnje spratove četverospratnice koja je izgrađena 1938. godine. Uredi uprave i tehničke prostorije su se nalazile u prizemlju zgrade, a ćelije su se nalazile na četvrtom spratu. U zgradi nije bilo lifta.

12. Nakon prijema podnositelja predstavke, vršitelj dužnosti direktora objekta je izdao izvještaj u kojem je dozvolio podnositelju predstavke da zadrži izvjestan broj predmeta koji su obično zabranjeni pritvorenim osobama. Taj spisak je uključivao invalidska kolica, glukometar, tonometar, određene lijekove, zaštitnu masku za jednokratnu upotrebu, maramice te dodatni madrac i jastuk za invalidska kolica.

13. Sedam dana kasnije podnositelj predstavke je optužen da je počinio ubistvo iz nehata uz otežavajuće okolnosti.

14. Dana 21. februara 2009. godine, odvjetnici podnositelja predstavke su podnijeli zahtjev višem istražitelju Regionalnog istražnog odjela u Krasnodaru u kojem su zahtijevali da podnositelj predstavke bude prebačen u zatvorski specijalizirani medicinski objekat te da ga pregleda izvjestan broj specijalista krasnodarske regije. Oni su istakli da pritvorski objekat nije opremljen na način da može zadovoljiti potrebe podnositelja predstavke. U prilog svom zahtjevu, odvjetnici su se pozvali na medicinska uvjerenja koja su izdata prije hapšenja podnositelja predstavke te su istakli da je podnositelj predstavke teško bolestan i da bi se njegovo zdravstveno stanje drastično pogoršalo u uvjetima pritvorskog objekta.

15. Istražitelj je odbio zahtjev istog dana ističući da su zatvorski ljekari ispitali podnositelja predstavke kada je primljen u pritvorski objekat broj 5, te je smatrao da je on sposoban da bude smješten u običnom pritvorskom objektu i da učestvuje u istražnom postupku. Istražitelj je također istakao da je podnositelj predstavke pod stalnom medicinskom kontrolom zatvorskih ljekara te da je dobio savjete od drugih kvalificiranih i iskusnih ljekara specijalista. Prema istražitelju, podnositelj predstavke je dobio lijekove koji su potrebni da bi se održavalo njegovo zdravlje.

16. Dana 24. februara 2009. godine, šef Regionalnog nefrološkog centra u Krasnodaru (u daljem tekstu: Centar), uz asistenciju jednog drugog ljekara iz Centra, je pregledao podnositelja predstavke. Oni su ustanovili da, pored bolesti koje su navedene u Izvodu broj 46707 od 22. decembra 2008, godine, podnositelj predstavke boluje od gonatroze, kardijalnog edema, sekundarnog hiperparatiroidizama, hiperuricemije, hiperkolesteremije, virusnog hepatitisa C i kronične infekcije citomegalovirusom [virus pljuvačnih žljezda]. Ljekari su zaključili da je dijabetes kod podnositelja predstavke u dekompenzacionoj fazi. Oni su sačinili dugi spisak preporuka kojima se treba povinovati, medicinskih ispitivanja koja se trebaju obaviti i lijekova koji se trebaju uzimati, naznačavajući, *inter alia*, frekventnost i doze svakog lijeka propisanog podnositelju predstavke.

17. U martu 2009. godine, odvjetnici podnositelja predstavke, pozivajući se na opsežne medicinske dokaze, uključujući Izvod broj 46707 iz medicinske dokumentacije podnositelja predstavke, su se žalili Okružnom sudu Oktjabrskij zbog odbijanja istražitelja da podnositelj predstavke bude hospitaliziran u zatvorsku bolnicu. Dana 6. marta 2009. godine, odvjetnici su izmijenili svoje zahtjeve pozivajući se na stav 9. Uredbe broj 54, koju je izdala Vlada Ruske Federacije 6. februara 2004. godine, prema kojoj osobe koje boluju od dijabetesa i čija je dvadesetčetveročasovna doza veća od 60 jedinica mogu biti oslobođene izdržavanja kazne u korektivnim ustanovama. Odvjetnici su istakli da dvadestečetveročasovni insulinski režim kod podnositelja predstavke iziskuje 71 jedinicu te je, prema tome, njegov pritvor u običnom zatvorskom objektu suprotan domaćim pravnim zahtjevima.

18. Istorija bolesti kod podnositelja predstavke, koju je dostavila Vlada, pokazuje da je, 5. marta 2009. godine, on odbio da se podvrgne laboratorijskoj kontroli nivoa glukoze u krvi i da uzme večernju dozu propisanih lijekova, uključujući insulin, tvrdeći da njegova terapija nije adekvatna. U periodu između 6. i 20. marta 2009. godine, podnositelj predstavke je povremeno odbijao da uzima povećanu dozu lijekova žaleći se na neželjena dejstva, kao što su mučnina i umor.

19. Dana 10. marta 2009. godine, medicinski tehničar pritvorskog objekta broj 5 je izdao medicinsko uvjerenje u kojem je opisao zdravstveno stanje podnositelja predstavke. Relevantni dio tog uvjerenja glasi:

“[Podnositelj predstavke] se nije žalio ni na šta u vrijeme pregleda.

(...)

2. Objektivni podaci u vezi s pregledom: U vrijeme pregleda, zdravstveno stanje [podnositelja predstavke] je zadovoljavajuće [i] odgovara njegovoj postojećoj bolesti (...)

3. Dijagnoza: nedovoljno kompenzirani dijabetes (tip 2), stanje teško; [podnositelj predstavke prima] insulinsku terapiju. Alotransplantacija donorskog bubrega (novembar 2006).

4. Zaključak: nisu potrebna ograničenja u vezi s pritvorom [podnositelja predstavke] u pritvorskom objektu (...).”

Podnositelj predstavke je istakao da nisu obavljani nikakvi medicinski testovi ili analize za vrijeme pregleda od 10. marta 2009. godine. Jednostavan pregled koji su obavile “tri žene koje su nosile bijele mantile” je rezultirao zaključkom da njegova bolest ne predstavlja prepreku pritvoru u pritvorskom objektu.

20. Dana 11. marta 2009. godine, Okružni sud Oktjabrskij u Krasnodaru je odbio žalbu odvjetnika ponavljajući doslovno tekst odluke istražitelja od 21. februara 2009. godine. Osim toga, Okružni sud je naglasio da je medicinska komisija potvrdila da podnositelju predstavke nije potrebna hitna medicinska pomoć te da njegovo zdravstveno stanje ne onemogućava njegovo učestvovanje u istražnom postupku. Okružni sud je zaključio da podnositelju predstavke može biti obezbijeđena djelotvorna medicinska pomoć i terapija u pritvorskom objektu.

21. Odvjetnici podnositelja predstavke su uložili žalbu.

22. Dana 20. marta 2009. godine, podnositelj predstavke je započeo štrajk glađu te je odbio da uzima lijekove, informirajući vlasti da je štrajk glađu njegov zadnji pokušaj da skrene pažnju na svoju situaciju. Tri dana kasnije, odvjetnici podnositelja predstavke su zatražili od višeg istražitelja tužiteljstva da dozvoli da ljekari specijalisti Ministarstva zdravlja Regije Krasnodar ispituju podnositelja predstavke te da ga prebace u zatvorsku bolnicu. Njegovi odvjetnici su poslali slične zahtjeve raznim organima. Odvjetnici su se također žalili na uvjete pritvorskog objekta u kojem se nalazio podnositelj predstavke, naročito na izostanak dnevne rekreacije napolju te fizičkih vježbi zbog toga što podnositelj predstavke nije mogao sići u invalidskim kolicima sa četvrtog sprata pritvorskog objekta, gdje je bila njegova ćelija, u dvorište za rekreaciju.

23. Kao što slijedi iz medicinske dokumentacije podnositelja predstavke, dana 24. marta 2009. godine, on je nastavio da uzima propisane lijekove te je obustavio štrajk glađu. U periodu između 10. i 29. aprila 2009. godine, podnositelj predstavke je ponovo odbio da uzima lijekove žaleći se na brzo pogoršanje zdravstvenog stanja i na izostanak adekvatne medicinske skrbi.

24. Dana 22. aprila 2009. godine, Regionalni sud u Krasnodaru je potvrdio odluku od 11. marta 2009. godine prihvatajući obrazloženje Okružnog suda.

25. Sedam dana kasnije, medicinska komisija koja se sastojala od ljekara specijalista pritvorskog objekta i ljekara Centra je pregledala podnositelja predstavke te je izdala sljedeći nalaz:

“Nakon što je ispitala zdravstvene probleme, istoriju bolesti, objektivne podatke i rezultate medicinskog ispitivanja (...), komisija mora potvrditi da je došlo do odbacivanja bubrega koji je transplantiran kod [podnositelja predstavke] zbog toga što je odbijao da uzima propisane imunosupresante.

Komisiji je skrenuta pažnja na činjenicu da je [podnositelj predstavke], uprkos brojnim razgovorima o posljedicama takvog odbijanja, čvrsto nastavio da odbija da uzima navedene lijekove. On je također izjavio da će odbiti bilo koju terapiju u pritvorskom objektu broj 5 u slučaju komplikacija proizašlih iz njegovog odbijanja [da uzima lijekove].

[Podnositelj predstavke] je izjavio da je odbio da uzima lijekove koje su propisali ljekari Centra jer je smatrao da nije primio djelotvornu ljekarsku pomoć u vezi s tegobama koje se odnose na zubobolju, bol u predjelu gdje su mu zamijenjeni zglobovi kukova i na probleme u vezi s očima.

[Podnositelj predstavke] je još jednom informiran da je pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja u potpunosti uzrokovano njegovim namjernim odbijanjem da uzima lijekove (imunosupresante) koje su mu propisali specijalisti iz Centra te da nije uzrokovano nekom drugom bolešću.

Komisija je zaključila:

1. Konačna dijagnoza je:

Dijabetes tipa 2 u poodmakloj formi, [pacijent prima] insulinsku terapiju. Dijabetička nefropatija, nefroangioskleroza, kronična renalna insuficijencija [zadnja faza], stanje nakon transplantacije donorskog bubrega (2006). Kriza odbacivanja bubrežnog transplantata 28. aprila 2009. godine zbog namjernog odbijanja uzimanja imunosupresanata.

Dijabetička proliferativna retinopatija, stanje nakon kirurškog zahvata ablacije retine desnog oka, parcijalna hemoragija lijevog oka, stanje nakon laserske koagulacije lijevog oka.

Dijabetička angiopatija krvnih žila donjih ekstremiteta, dijabetičko stopalo, stanje nakon amputacije četvrtog i petog nožnog prsta na desnom stopalu.

Stanje nakon potpune zamjene zglobova kuka (2008).

Morbidna debljina (krajnje teško stanje).

2. Nužno je da se [pacijent] podvrgne ambulantnoj hemodijalizi i da nastavi uzimati potrebne lijekove, naročito imunosupresante.

[Podnositelju predstavke] je ponuđena ambulatna hemodijaliza koju bi trebali provesti specijalisti iz Centra uz specijalnu medicinsku opremu u [pritvorskom objektu] broj 5. Takođe je informiran da će odbijanje uzimanja [lijekova], neovisno o njegovoj odluci da se podvrgne hemodijalizi, voditi potpunom odbacivanju transplantata.

Nakon razgovora, [podnositelj predstavke] je čvrsto pristao da se podvrgne hemodijalizi [i] uvođenju subklavijalnog katetera te da uzima lijekove u skladu sa propisanim smjernicama terapije imunosupresantima.

Zbog činjenice da je vid [podnositelja predstavke] slab, tekst dokumenta kojim se potvrđuje njegov pristanak da se podvrgne hemodijalizi [i] uvođenju subklavijalnog katetera, te da uzima lijekove u skladu s propisanim tokom terapije imunosupresantima je pripremljen i pročitan u prisustvu članova komisije, te ga je potpisao [podnositelj predstavke].”

26. Dana 30. aprila 2009. godine, podnositelj predstavke je imao prvu hemodijalizu koja je obavljena u posebno opremljenoj prostoriji u prizemlju pritvorskog objekta broj 5. Hemodijalizu su obavili specijalisti Centra

budući da zatvorski ljekari nisu bili kvalificirani za taj postupak. Prema medicinskoj dokumentaciji koju je dostavila Vlada, podnositelj predstavke je podvrgavan hemodijalizi najmanje jednom svaki drugi dan, a hemodijaliza je trajala od četiri do šest sati svaki put. Zatvorsko medicinsko osoblje je pregledalo podnositelja predstavke svaki dan, bilježeći njegov krvni pritisak, temperaturu tijela, nivo glukoze u krvi, prateći fluktuaciju njegove tjelesne težine (između 149 i 136 kilograma), kontrolirajući unos insulina, prilagođavajući režim lijekova kako bi zadovoljavao njegove potrebe itd.

Medicinska dokumentacija pokazuje da je podnositelj predstavke često podvrgavan rendgenskim i ultrazvučnim pregledima i da je dovođen u Centar i građansku bolnicu u svrhu kliničkih laboratorijskih testova i pregleda koje su obavljali razni specijalisti. On je također podvrgnut izvjesnom broju manjih operativnih zahvata koji su uključivali uvođenje i zamjenu katetera te je podvrgavan dugim postupcima koji su trajali satima i koji su iziskivali intravenozno administriranje lijekova. Medicinsko osoblje pritvorskog objekta je konsultiralo specijaliste Centra svakodnevno, uključujući njegovog šefa, da bi dobilo savjete u vezi s prilagođavanjem terapije podnositelja predstavke promjenama njegovog zdravstvenog stanja i njegovim žalbama.

27. U međuvremenu, dana 9. aprila 2009. godine, Okružni sud Oktjabrskij je produžio pritvor podnositelju predstavke do 12. juna 2009. godine smatrajući da težina optužbi protiv njega, njegova sklonost bijegu te novom krivičnom djelu ili opstruiranju pravosuđa opravdavaju takav pritvor. Dana 12. juna 2009. godine, Okružni sud je produžio njegov pritvor za dva dodatna mjeseca, do 12. augusta 2009. godine, uz obrazloženje koje je bilo isto kao i ono u odluci od 9. aprila 2009. godine. Nalog za pritvor od 12. juna 2009. godine je postao konačan 8. jula 2009. godine kada je Regionalni sud u Krasnodaru zaključio da je Okružni sud ispravno povezo sklonost podnositelja predstavke bijegu ili uplitanju u istragu sa težinom i karakterom optužbi protiv njega.

28. Dana 11. augusta 2009. godine, Okružni sud Oktjabrskij je ponovo produžio pritvor podnositelju predstavke za dodatna dva mjeseca, smatrajući da težina optužbi protiv njega, informacije o njegovoj ličnoj istoriji te njegova sklonost bijegu opravdavaju produženje pritvora. Nakon što je saslušao zatvorskog ljekara te ispitaio medicinska uvjerenja koja je izdalo medicinsko osoblje pritvorskog objekta, Okružni sud je ustanovio da je zdravstveno stanje podnositelja predstavke stabilno te da ne onemogućava njegov pritvor u pritvorskom objektu. Ta odluka je potvrđena po žalbi 26. augusta 2009. godine.

29. Dana 24. septembra 2009. godine, hemodijaliza koja je zakazana podnositelju predstavke je prekinuta zbog prestanka funkcioniranja katetera. Kateter se mogao zamijeniti tek narednog dana kada se nastavilo s hemodijalizom. Dana 5. oktobra 2009. godine, oftalmolog sa Odjela mikrokirurgije Regionalne kliničke bolnice je pregledao podnositelja

predstavke, prostudirao je njegovu istoriju bolesti te je ustanovio da kirurška intervencija na očima podnositelja predstavke ne bi imala izgleda u uspjeh zbog pogoršanja zdravstvenog stanja podnositelja predstavke.

30. Dana 9. oktobra 2009. godine, Okružni sud Oktjabrskij je ispitao zahtjev istražitelja za daljnje produženje pritvora podnositelja predstavke do 24. novembra 2009. godine. Nakon što je usvojio zahtjev istražitelja, Okružni sud je donio sljedeću odluku:

“[Podnositelj predstavke] je organizirao posebno teško krivično djelo, a posljedica tog djela je bila žrtva (...) koja je umrla, a teška tjelesna povreda je nanesena gosp. M. i gosp. V.

Nakon ispitivanja lične istorije [podnositelja predstavke], ustanovljeno je da je dana 20. juna 1994. godine, Okružni sud Prikubanskij u Krasnodaru njega proglasio krivim za krivična djela propisana članom 218. stav 2. i članom 224. stav 1. Krivičnog zakona RSFSR-a; evidencija o krivičnoj osudi nije više važila; prethodno je bio optuživan u više navrata da je počinio krivična djela propisana članom 163. stav 2. [i] članom 330. stav 3. Krivičnog zakona Rusije; on je bio oslobođen krivične odgovornosti na osnovu akata o amnestiji.

Imajući u vidu informacije koje su se odnosile na ličnu istoriju [podnositelja predstavke] te težinu krivičnog djela koje je počinio [podnositelj predstavke], istražni organi smatraju s punim pravom da će [podnositelj predstavke], ako bude pušen na slobodu, poduzeti aktivne mjere kako bi uticao na svjedoke, žrtve ili druge učesnike krivičnom postupku, te da će [on] uništiti dokaze ili opstruirati objektivnu istragu o predmetu drugim sredstvima. Osim toga, [podnositelj predstavke] može pobjeći sa teritorije Ruske Federacije da bi izbjegao krivičnu odgovornost, što bi onemogućilo krivično gonjenje.

U vezi s tim, istražitelj je zaključio da ne postoji osnov da se zamijeni preventivna mjera [primijenjena na podnositelja predstavke] nekom drugom koja ga ne bi izolirala iz društva i koja ne bi uključivala pritvor (...).

Branitelji i [podnositelj predstavke] su se izjasnili protiv zahtjeva istražitelja. [Oni] su smatrali da istraga nije predočila nijedan dokaz kojim bi pokazala da bi [podnositelj predstavke] mogao uticati na svjedoke i žrtve ili [da bi on] mogao opstruirati istragu na bilo koji drugi način. [Oni] su zatražili da se uzme u obzir nemogućnost nastavka pritvora [podnositelja predstavke] jer je jako bolestan i vezan za invalidska kolica da bi se mogao kretati. On ima bubrežni transplantat koji loše funkcioniše te se podvrgava hemodijalizi četiri puta sedmično. [Oni] su zatražili da podnositelju predstavke bude obezbijedena adekvatna medicinska pomoć u medicinskoj ustanovi pod nadzorom ljekara.

Nakon što je ispitao predočeni materijal [i] saslušao stranke u postupku, sud je ustanovio da je potrebno produžiti pritvor [podnositelju predstavke] budući da je [podnositelj predstavke] optužen da je organizirao izuzetno teško krivično djelo, da postoje informacije koje vode zaključku da bi mogao pobjeći za vrijeme istrage i suđenja ako bude pušten na slobodu ili da bi [on] mogao opstruirati krivični postupak drugim sredstvima. Istražitelj još uvijek mora obaviti niz istražnih radnji u predmetu.

Informacije o oknostima predmeta koje su bile predočene sudu, težina optužbi [i] lična istorija optuženog, koji je već bio optuživan ranije za krivična djela [i] koji je izdržavatelj malodobnog djeteta, potvrđuju zaključak suda da je nemoguće zamijeniti preventivnu mjeru [primijenjenu na podnositelja predstavke] mjerom koja bi bila

blaža. Sud smatra da je pritvor jedina preventivna mjera koja odgovara zahtjevima krivičnog postupka i osigurava sveobuhvatnost i objektivnost istrage prije suđenja, imajući u vidu posebnu težinu krivičnog djela koje je počinio [podnositelj predstavke].

Sudu nisu predloženi materijalni dokazi o olakšavajućim okolnostima koje bi sud mogao uzeti u obzir pri odlučivanju o pitanju produženja pritvora [podnositelja predstavke].”

31. Dana 19. oktobra 2009. godine, šef Centra je pregledao podnositelja predstavke te je donio sljedeći zaključak: “[njegovo] zdravstveno stanje odgovara težini glavne bolesti te pratećih bolesti, generalno, [ono] je stabilno i relativno zadovoljavajuće”.

32. Odvjetnik podnositelja predstavke je podnio zahtjev višem istražitelju Regionalnog istražnog odjela u Krasnodaru za prebacivanje podnositelja predstavke u zatvorsku bolnicu tvrdeći da se njegovo zdravstveno stanje i dalje pogoršava zbog izostanka adekvatne medicinske pomoći. Tri dana kasnije, viši istražitelj je odbio zahtjev tvrdeći da je pogoršanje zdravstvenog stanja podnositelja predstavke direktan rezultat njegovog odbijanja da prihvati medicinsku pomoć te da se povinuje preporukama medicinskog osoblja pritvorskog objekta. Viši istražitelj je također istakao da je sadašnje stanje podnositelja predstavke stabilno i da ne iziskuje prebacivanje u zatvorsku bolnicu.

33. Nakon što su odlučili da dobiju neovisno mišljenje vještaka o zdravstvenom stanju podnositelja predstavke, njegovi odvjetnici su dostavili raspoloživu medicinsku dokumentaciju, koja je uključivala onu koja je sačinjena u pritvorskom objektu, Državnom naučnom istraživačkom institutu za transplantologiju i vještačke organe u Moskvi (u daljem tekstu: Institut).

34. Dana 12. novembra 2009. godine, oni su primili dopis od šefa Odjela za transplantaciju bubrega i jetre Instituta, koji u relevantnom dijelu glasi:

“(…) nemoguće je donijeti čvrst zaključak o zdravstvenom stanju [podnositelja predstavke] na osnovu predložene medicinske dokumentacije. Međutim, očito je da bubrežni transplantat sada ne funkcioniše i da propisana hemodijaliza održava život pacijenta. Nefunkcionalni transplantat bi morao biti otklonjen ako je on uzrok intoksikacije. Druga transplantacija bubrega nije opravdana. Imajući u vidu težinu primarne bolesti [podnositelja predstavke] te prateće bolesti, prisustvo nefunkcionalnog transplantata te pritvor [podnositelja predstavke] u pritvorskom objektu uz nedostatak adekvatne kliničke instrumentalne laboratorijske kontrole, postoji stvaran rizik od razvijanja akutnih komplikacija koje bi vodile ka smrti [podnositelja predstavke]. Savjetuje se opsežno ispitivanje, ako je moguće u bolnici, kako bi se ustanovio daljnji tok medicinskog liječenja, naročito uzimanje lijekova te potencijalni kirurški zahvat.”

35. Dana 20. novembra 2009. godine, Okružni sud Oktjabrskij je dozvolio daljnje produženje pritvora podnositelja predstavke do 24. januara 2010. godine smatrajući da se razlozi koji opravdavaju njegov pritvor, uključujući težinu optužbi te vjerovatnoću da pobjegne, nisu promijenili.

Okružni sud je zaključio da argumenti zastupnika odbrane koji se odnose na zdravstveno stanje podnositelja predstavke ne mogu imati prevagu nad razlozima za njegov pritvor.

36. Dana 3. decembra 2009. godine i 15. decembra 2009. godine, Okružni sud je ispitao zahtjeve odvjetnika za puštanje na slobodu podnositelja predstavke i njegovo prebacivanje u neku medicinsku instituciju. Oba zahtjeva su odbijena jer je Okružni sud smatrao da je medicinska pomoć koju podnositelj predstavke prima u pritvorskom objektu broj 5 dovoljna. Dana 16. decembra 2009. godine, viši istražitelj je odbio sličan zahtjev za prebacivanje podnositelja predstavke u zatvorsku bolnicu.

37. U međuvremenu, dana 9. decembra 2009. godine, podnositelja predstavke je ispitao kardiolog i vaskularni kirurg građanske bolnice. Dijagnosticirana mu je ishemijska bolest srca, dijabetička angiopatija i tromboza donjih ekstremiteta. Propisana je terapija. Sedam dana kasnije, podnositelj predstavke je ponovo imao probleme s intravenoznim kateterom, što je onemogućilo hemodijalizu koja je bila zakazana za taj dan. Naredene sedmice su obavljene hitne konsultacije između medicinskog osoblja pritvorskog objekta i specijalista Centra kako bi našli rješenje za taj problem. Dana 25. decembra 2009. godine, četiri vodeća medicinska eksperta Centra i građanske bolnice su podvrgli podnositelja predstavke kirurškom zahvatu u pritvorskom objektu da bi instalirali centralni venski kateter dug dvadeset centimetara. Nakon određenog broja neuspjelih pokušaja, doktori su konačno uspjeli da obave uvođenje katetera. Tri dana kasnije, podnositelj predstavke je odbio da se podvrgne hemodijalizi žaleći se na bol u području gdje je uveden kateter te ekstremni umor i slabost. Sljedeći dan, podnositelj predstavke je pristao da siđe u prizemlje kako bi se podvrgao hemodijalizi jer se njegovo zdravstveno stanje ozbiljno pogoršalo.

Iz medicinske dokumentacije podnositelja predstavke prozilazi da su mu obezbijeđeni antibiotici kako bi se spriječila infekcija svaki put kad je kateter loše funkcionirao ili bio zamijenjen.

38. Dana 25. decembra 2009. godine, jedan zatvorski ljekar je pregledao podnositelja predstavke te je izdao ljekarsko uvjerenje u kojem je opisano njegovo zdravstveno stanje. Relevantni dio tog uvjerenja glasi:

“Pacijent je od početka pritvora u [pritvorskom objektu broj 5] pod konstantnom medicinskom kontrolom; nivo glukoze u krvi (prije svakog objeda), krvni pritisak, ravnoteža fluida, tjelesna temperatura i ostali indikatori se kontroliraju svaki dan. Ispitivanje svih relevantnih biohemijskih parametara, uključujući nivo ciklosporina, te svi dodatni medicinski pregledi koje su dozvolili specijalisti (ultrazvuk srca, krvnih sudova, abdominalne šupljine, bubrega (...), nadbubrežnih žlijezda, mokraćne bešike i prostate; rendgen pluća i zglobova kuka i elektrokardiogram) se obavljaju kad god je potrebno, ali ne manje od jednom sedmično. Pacijenta su ispitali u više navrata specijalisti (endokrinolog, urolog, kirurg, ortoped, oftalmolog, vaskularni kirurg i kardiolog) iz općinskih zdravstvenih ustanova.

Pacijenta nadgledaju ljekari iz Nefrološkog centra koji obavljaju hemodijalizu van bolnice prema programu tri puta sedmično ili, ako je potrebno, četiri puta sedmično.

[Podnositelja predstavke] je u više navrata ispitao specijalista u domenu transplantacije bubrega – profesor Ya., doktor medicine, u pritvorskom objektu; [Dr Ya.] se konstantno pružaju informacije o rezultatima kliničkih pretraga i kompleksnih biokemijskih i ostalih ispitivanja. Medicinski specijalisti redovno organiziraju konsultacije uz učešće dr Ya (posljednje konsultacije su bile 15. decembra 2009. godine); tok buduće medicinske terapije te potrebne dijagnostičke mjere su ustanovljene za vrijeme [tih konsultacija].

Pacijenta konstantno nadzire i jedan endokrinolog; nivo glukoze u krvi se mjeri svaki dan prije svakog objeda; vodi se dnevnik o doziranju glicemije [i] insulina [koji prima]; [a] obavljaju se konsultacije o režimu doziranja insulina.

Za vrijeme pritvora u [pritvorskom objektu broj 5], [podnositelj predstavke] je konstantno kršio dijetetski režim te je odbijao da vodi “dnevnik o dijetetskom režimu”; [on] je u više navrata odbio da uzima insulin i lijekove; nakon 10. aprila 2009. godine, on je u potpunosti odbio da uzima imunosupresante koji su potrebni za funkcioniranje njegovog bubrežnog transplantata. [Podnositelj predstavke] voljno i svjesno narušava svoje zdravlje uprkos redovnim razgovorima o neophodnosti ponovnog uzimanja imunosupresanata i svjesnosti pacijenta o posljedicama odbijanja terapije. (...) Zbog takvog ponašanja, bubrežni transplantat [pacijenta] je prestao funkcionirati, a od 30. aprila 2009. godine, [on] se podvrgava stalnoj hemodijalizi, uprkos činjenici da je nastavio da uzima lijekove i da se povinuje [preporučenom] dijetetskom režimu.

Hemodijalizu obavljaju specijalisti Regionalnog nefrološkog centra u posebnoj ćeliji [pritvorskog objekta broj 5]. [Podnositelju predstavke] je omogućeno da ostane koliko god je potrebno u posebnoj fotelji nakon hemodijalize. Nakon što se prekontrolira nivo glukoze u krvi (...), uz pomoć čuvara i u prisustvu specijaliste, [podnositelj predstavke] se penje stepenicama do svoje ćelije u invalidskim kolicima. Kada se penje stepenicama malim koracima dok ga pridržavaju ispod ruku, [podnositelj predstavke] se odmara u invalidskim kolicima svaka dva ili tri reda stepenica koliko god je potrebno. Ako je potrebno, navedeni parametri se mjere. Na gornjem spratu pritvorskog objekta, [podnositelja predstavke] vode do ćelije u invalidskim kolicima gdje ga pregleda medicinsko osoblje ako je potrebno.

(...)

Ljekari specijalisti – endokrinolog, ortoped-traumatolog, vaskularni kirurg i specijalisti iz Nefrološkog centra – smatraju da je zdravstveno stanje pacijenta sada stabilno, uprkos ozbiljnoj kroničnoj bolesti. Zdravstveno stanje [podnositelja predstavke] za sada ne iziskuje urgentnu medicinsku pomoć ili bolnički tretman. Potrebni medicinski i dijagnostički postupci koje su propisali ljekari specijalisti se obavljaju *in corpore* i pravovremeno.

Prema tome, pogoršanje zdravstvenog stanja [podnositelja predstavke] je u potpunosti uzrokovano njegovim voljnim i svjesnim djelovanjem. Uprava pritvorskog objekta i medicinska jedinica pritvorskog objekta, uz učešće ljekara specijalista u domenu bolesti od kojih boluje [podnositelj predstavke], su realizirali cijeli niz medicinskih mjera koje su potrebne da bi se održalo zdravlje [podnositelja predstavke] i da bi se eliminirale posljedice njegovih voljnih postupaka. Rezultat tih mjera je da je zdravstveno stanje [podnositelja predstavke] stabilno i da ne onemogućava njegov pritvor u [pritvorskom objektu broj 5].”

39. U januaru i februaru 2010. godine, podnositelj predstavke je počeo primati hemodijalizu najmanje jednom svaki drugi dan. Dana 14. januara 2010. godine, jedan kirurg je pozvan da pregleda podnositelja predstavke

zbog toga što se žalio na jake bolove u desnom koljenu koji su se intenzivirali za vrijeme fizičke aktivnosti. Podnositelju predstavke je dijagnosticiran degenerativni artritis zgloba desnog koljena te mu je propisana terapija. Dana 22. januara 2010. godine, on je podvrgnut drugoj zamjeni katetera u pritvorskom objektu. Zamjena je obavljena u pritvorskom objektu jedan mjesec kasnije.

40. U međuvremenu, početkom januara 2010. godine, vlasti tužiteljstva su okončale istragu te su predale spis pretresnom sudu. Dana 21. januara 2010. godine Okružni sud Oktjabrskij je zakazao prvo ročište te je odlučio da će voditi postupak *in camera* zbog toga što su podnositelj predstavke i petorica suoptuženih imali krivične dosjee te su bili skloni prijetnjama svjedocima i drugim učesnicima u postupku. Okružni sud je također ispitao molbu odvjetnika da se podnositelj predstavke pusti na slobodu te ju je odbio jer je smatrao da zdravstveno stanje podnositelja predstavke ne onemogućava njegov pritvor prije suđenja, te je zaključio da se "preventivna mjera koje je primijenjena u vezi s [podnositeljem predstavke] ne bi trebala mijenjati". Međutim, on se složio da se pozovu dva medicinska vještaka koje je predložila odbrana da bi ustanovilo da li je podnositelju predstavke potrebno opsežno medicinsko ispitivanje ili specifičan medicinski postupak.

41. Odvjetnici podnositelja predstavke su uložili žalbu tvrdeći da je pritvor podnositelja predstavke bio nezakonit nakon 24. januara 2010. godine budući da je Okružni sud propustio da produži pritvor službeno te zbog toga što njegova odluka o odbijanju zahtjeva za puštanje na slobodu podnositelja predstavke ne može zamijeniti propisan nalog o pritvoru.

42. Na ročištu od 28. januara 2010. godine, odvjetnici su ponovo podnijeli zahtjev Okružnom sudu za puštanje podnositelja predstavke na slobodu jer nije bilo osnova za njegov kontinuirani pritvor. Oni su tvrdili da je određeni period pritvora podnositelja predstavke istekao 24. januara 2010. godine te da je njegov pritvor nakon tog datuma nezakonit zbog izostanka propisnog pravnog naloga. Tužitelj je podnio protuzahjev tražeći da se produži pritvor podnositelja predstavke i suoptuženih do 11. jula 2010. godine. Okružni sud je usvojio zahtjev tužitelja te je produžio pritvor podnositelja predstavke i suoptuženih kolektivo do 11. jula 2010. godine naznačavajući da nema osnova da se oni puste na slobodu.

43. Dana 17. februara 2010. godine, Regionalni sud u Krasnodaru je potvrdio odluku od 28. januara 2010. godine odbijajući argument da je pritvor podnositelja predstavke bio nezakonit u periodu između 24. i 28. januara 2010. godine. Prihvatajući da je Okružni sud, dana 21. januara 2010. godine, ispitao to pitanje na zahjev odvjetnika podnositelja predstavke, Regionalni sud je dao obrazloženje da je ispitivanje predstavljalo *de facto* produženje pritvora.

44. Dana 18. maja 2010. godine, Okružni sud Oktjabrskij je proglasio podnositelja predstavke krivim prema optužnici te ga osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedanaest godina.

45. Prema medicinskoj dokumentaciji koja se odnosi na podnositelja predstavke, a koju je dostavila Vlada, podnositelj predstavke se u potpunosti povinovao propisanoj terapiji lijekovima od marta 2010. godine te se povremeno nije povinovao propisanim dijetetskim preporukama medicinskih specijalista zatvora. Povremeno je odbijao da se podvrgne ispitivanjima medicinskih specijalista Centra i građanskih bolnica žaleći se na krajnju slabost, umor i loše zdravstveno stanje kao razloge tih odbijanja. U drugoj polovini aprila 2010. godine, hemodijaliza je intenzivirana tako da se provodila na dnevnoj osnovi. Prema medicinskoj dokumentaciji podnositelja predstavke, jedini dani kada on nije podvrgavan hemodijalizi su bili dani sudskih ročišta. U maju 2010. godine, podnositelja predstavke je ispitao jedan kirurg, jedan oftalmolog, jedan urolog i jedan endokrinolog koji su potvrdili prethodnu dijagnozu ističući da se zdravstveno stanje podnositelja predstavke nije znatno promijenilo, te su zaključili da ono ne onemogućava njegov pritvor u pritvorskom objektu broj 5.

46. Prema Vladi, podnositelj predstavke je od prvog dana pritvora uložio najmanje trideset žalbi direktoru pritvorskog objekta zbog uvjeta pritvora i kvaliteta medicinske njege. On je uložio i niz sličnih žalbi raznim državnim vlastima, uključujući urede tužiteljskih vlasti i Federalnoj sigurnosnoj službi. Vlada je dostavila kopiju žalbe podnositelja predstavke od 29. maja 2009. godine u kojoj je on informirao direktora o svom odbijanju da nastavi da se podvrgava hemodijalizi zbog toga što nije mogao više podnositi “neljudsko postupanje” koje prati taj postupak. On je zatražio da se njegovi srodinici informiraju o njegovoj želji da bude sahranjen u Jerevanu. Na žalbi je naznačena zabilježba koju je rukom napisao direktor objekta da je razgovor s podnositeljem predstavke rezultirao njegovom saglasnošću da nastavi primati terapiju. Uzastopne žalbe podnositelja predstavke direktoru objekta u vezi s nemogućnošću da silazi niz stepenice u svrhu hemodijalize su rezultirale saglasnošću podnositelja predstavke da nastavi primati hemodijalizu ili direktorovim obećanjem da će konsultirati inženjere kako bi objekat opremio mehanizmima koji bi omogućili podnositelju predstavke da lakše silazi i penje se stepenicama. Nakon jedne od žalbi podnositelja predstavke državnim vlastima, došao je odgovor Sektora za zdravlje i socijalni razvoj Federalne službe za kontrolu. Pismom od 18. augusta 2010. godine, vršitelj dužnosti direktora te službe je informirao podnositelja predstavke da “obavljanje (...) hemodijalize u pritvorskom objektu ili korektivnoj koloniji nema nikakav pravni osnov”.

47. Drugo uvjerenje koje je dostavila Vlada pokazuje da je podnositelj predstavke, za vrijeme kompletnog pritvorskog perioda, izveden dva puta u šetnju u dvorište za rekreaciju: 16. i 17. maja 2010. godine. Vlada je navela

da je podnositelj predstavke konstantno odbijao da napusti ćeliju i ide u šetnju.

C. Sadašnje zdravstveno stanje podnositelja predstavke

48. Podnositelj predstavke je predočio Sudu izvještaj od 21. maja 2010. godine dva vodeća vještaka iz oblasti sudske medicine. Nakon što su proučili njegovu kompletnu medicinsku dokumentaciju, vještaci su zaključili sljedeće :

“(...) kao rezultat njegove primarne bolesti (dijabetes ovisan o insulinu), centralni nervni sistem [podnositelja predstavke,] njegov kardiovaskularni sistem, organi vida, bubrezi, stomak [i] tiroidna žlijezda su oštećeni.

Napredovanje dijabetesa ovisnog o insulinu tipa 1 je obično postepeno; [međutim, ono postaje] brže ako su prisutni stres ili druge bolesti (...).

Kretanje [podnositelja predstavke] je ograničeno budući da boluje od osteohondroze glave bedrenih kostiju te je podvrgnut kompletnoj zamjeni kukova.

Hepatitis C kod [podnositelja predstavke] (...) te hronični Wyattov sindrom znatno pogoršavaju njegovu primarnu bolest.

(...) težina osnovne bolesti te prateće bolesti kod [podnositelja predstavke], nefunkcioniranje njegovog bubrežnog transplantata te pritvor u pritvorskom objektu broj 5 uz nedostatak odgovarajućeg kliničkog, instrumentalnog i laboratorijskog nadzora čine rizik od razvika letalnih komplikacija zaista stvarnim.

Činjenica da [podnositelj predstavke] boluje od nabrojnih bolesti vodi ka zaključku da mu je potreban konstantan nadzor i terapija medicinskih specijalista koje se mogu obezbijediti samo u posebnim bolnicama (...).

Praktično je nemoguće da [podnositelj predstavke] dobije potrebnu [medicinsku njegu] u uvjetima pritvorskog objekta broj 5 (...).

Tip 1 dijabetesa koji je ovisan o insulinu i kronična bubrežna insuficijencija u zadnjoj fazi od kojih boluje [podnositelj predstavke] se nalaze na Spisku bolesti koje onemogućavaju da [prитvorenik] izdržava zatvorsku kaznu iz Uredbe broj 54 koju je usvojila Vlada Ruske Federacije 6. februara 2004. godine.”

Vještaci su također imali utisak da je medicinsko osoblje koje se brinulo o podnositelju predstavke “namjerno podcjenjivalo ozbiljnost [njegovog] stanja te je namjerno mijenjalo dijagnozu koju su prethodno potvrdile specijalizirane kliničke medicinske ustanove”.

49. Dana 5. jula 2010. godine, podnositelj predstavke je poslan u korektivnu koloniju broj 2 koja se nalazila u Regiji Astrahan kako bi služio zatvorsku kaznu. Po dolasku u koloniju, on je odmah primljen u zatvorsku bolnicu. Međutim, dva dana kasnije, imajući u vidu ocjenu zdravstvenog stanja podnositelja predstavke koju su predočili zatvorski ljekari, podnositelj predstavke je prebačen na Odjel za reanimaciju Regionalne kliničke bolnice Aleksandro-Marijinski gdje je počeo primati hemodijalizu na dnevnoj osnovi i ekstenzivnu terapiju insulinom i imunosupresantima.

Nakon što je pregledala podnositelja predstavke 6. augusta 2010. godine, medicinska komisija, koja se sastojala od izvjesnog broja specijalista, uključujući one iz bolnice kolonije, je izdala izvještaj, koji u relevantnom dijelu glasi:

“Opće stanje pacijenta je teško (...)

Pacijent boluje od pretilosti trećeg stepena – ima više od 130 kilograma; jasno je da mu nije dovoljna hemodijaliza kao pacijentu koji dolazi u bolnicu tri puta sedmično; kada je riječ o danima kada ne prima terapiju hemodijalizom, [podnositelj predstavke] boluje od pretjerane hidratacije, hiperpotasemije, uremične intoksikacije, što se može tretirati jedino hemodijalizom u uvjetima Odjela za reanimaciju u bolnici. Uzimajući u obzir težinu njegove osnovne bolesti, pretilost [podnositelja predstavke] (nedovoljna hemodijaliza), hemodijaliza se često mora obavljati hitno van vremenskog programa (...) u uvjetima koje pruža Odjel za reanimaciju. Najadekavtniji vremenski program [za podnositelja predstavke] je hemodijaliza na dnevnoj osnovi u jedinici za reanimaciju. Disfunkcija transplantata iziskuje redovnu instrumentalnu kontrolu (ultrazvučna ispitivanja), pregled transplantologa, podešavanje doze imunosupresanata [i] pravovremeno donošenje odluke o odstranjivanju transplantata. Prisustvo katetera za hemodijalizu u vanjskoj jugularnoj veni iziskuje konstantnu njegu kako bi se prevenirala infekcija i tromboza vaskularnog pristupa hemodijalizi što mu održava život. Imajući u vidu činjenicu da se [podnositelj predstavke] podvrgao operaciji zamjena kukova endoprotezom, on nije u stanju da se kreće bez pomoći te da se brine za sebe tako da mu je potrebna stalna pomoć osoba koje bi ga nosile.”

Komisija je zaključila da podnositelj predstavke boluje od bolesti koja onemogućava izdržavanje zatvorske kazne prema Uredbi broj 54 od 6. februara 2004. godine.

50. Direktor kolonije je podnio zahtjev Okružnom sudu Lenjinski u Astrahanu tražeći da podnositelj predstavke bude pušen na slobodu zbog toga što nije sposoban da izdržava ostatak zatvorske kazne. Zahtjev direktora je podržalo medicinsko osoblje bolnice u koloniji, šef Centra za hemodijalizu Grada Astrahana te šef Odjela za endokrinologiju Regionalne kliničke bolnice Aleksandro-Marijinski. Doktori su istakli u toku javnog postupka da podnositelj predstavke ne može ostati u koloniji te da bi trebao biti hospitaliziran trajno zbog terapije koja bi mu održavala život.

51. Dana 25. augusta 2010. godine, Okružni sud je odbio zahtjev za puštanje na slobodu budući da je smatrao da su zdravstveni problemi podnositelja predstavke djelomično uzrokovani sopstvenom neodgovornom odlukom da povremeno ne uzima lijekove. Sud je također uzeo u obzir činjenicu da podnositelj predstavke ima kompletnu medicinsku pomoć te da je odslužio samo jedan i po mjesec svoje kazne dugotrajnog zatvora.

II. RELEVANTNO DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO I IZVJEŠTAJI

52. Rusko pravo ne sadrži specifična pravila ili uvjete koji reguliraju pritvor osoba s invaliditetom, uključujući pritvorenike koji su vezani za invalidska kolica.

53. Relevantne odredbe domaćeg i međunarodnog prava o općoj zdravstvenoj njezi pritvorenika su izražene u sljedećim presudama: *Pakhomov protiv Rusije*, broj 44917/08, od 30. septembra 2011; *Yevgeniy Alekseyenko protiv Rusije*, broj 41833/04, od 27. januara 2011; i *Enea protiv Italije* [VV], broj 74912/01, stav 48, od 17. septembra 2009. godine.

54. Pravne odredbe Rusije o pitanjima pritvora su objašnjene u presudi *Isayev protiv Rusije*, broj 20756/04, st. 67-80, od 22. oktobra 2009. godine.

55. Uredbom Vlade broj 54 od 6. februara 2004. godine se reguliraju medicinska ispitivanja osuđenika koji ispunjavaju uvjete za puštanje na slobodu zbog svog zdravstvenog stanja. Ista uredba sadrži spisak bolesti koje onemogućavaju da neki osuđenik izdržava kaznu. Naime, u toj uredbi je naznačeno da osobe koje boluju od teškog oblika dijabetesa čija je dvadesetčetveročasovna doza insulina veća od 60 jedinica mogu biti oslobođene izdržavanja kazne u korektivnim ustanovama (stav 9).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 3. KONVENCIJE ZBOG UVJETA PRITVORA I KVALITETA MEDICINSKE NJEGE

56. Podnositelj predstavke se žali da je njegov pritvor u običnom pritvorskom objektu, imajući u vidu njegovo zdravstveno stanje, doveo do neljudskog i ponižavajućeg postupanja koje je suprotno članu 3. Konvencije. On se dalje žali da ga je odbijanje vlasti da ga prebace u vanjsku bolnicu lišilo mogućnosti da ima djelotvornu medicinsku njegu. Član 3. glasi:

“Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.”

A. Argumenti stranaka u postupku

57. Vlada je istakla dvojak argument navodeći da je žalbeni navod podnositelja predstavke i očigledno neosnovan i neprihvatljiv zbog toga što on nije iscrpio domaće pravne lijekove. Naime, Vlada je istakla da je podnositelj predstavke uložio niz žalbi vlastima pritvorskog objekta te raznim izvršnim vlastima, ali nije iskoristio “u potpunosti domaće pravne

lijekove”. Prema mišljenju Vlade, građanski postupak za naknadu štete protiv pritvorskog objekta je mogao omogućiti podnositelju predstavke željeni pravni lijek u formi “ponovnog uspostavljanja njegovih navodno povrijeđenih prava ili naknadu nematerijale štete”. Vlada je potkrijepila svoje argumente pozivanjem na dvije presude koje su donijeli ruski sudovi u korist bivših zatvorenika koji su ostvarili naknadu štete uzrokovanu neadekvatnim uvjetima pritvora ili nedjelotvornom medicinskom njegom. Citirajući Rezoluciju broj CM/ResDH(2010)35 koju je usvojio Komitet ministara Vijeća Evrope 4. marta 2010. godine, ona je dalje istakla da u Rusiji postoji evolutivna sudska praksa “dodjeljivanja naknade za nematerijalnu štetu koja je uzrokovana lošim pritvorskim uvjetima”.

58. Drugi dio argumenta Vlade, koji se odnosio na karakter neosnovanosti žalbenog navoda podnositelja predstavke, je bio zasnovan na mišljenju raznih zatvorskih medicinskih vlasti te medicinskih stručnjaka Centra, koji su smatrali da je podnositelj predstavke sposoban da bude u običnom pritvorskom objektu. Vlada je smatrala da je podnositelj predstavke imao adekvatnu medicinsku njegu koja se sastojala od redovnih pregleda i kliničkih ispitivanja koja je obavljalo zatvorsko i građansko medicinsko osoblje te režima kemoterapije koja mu je održavala život. Uprava pritvorskog objekta je poduzela sva moguće korake kako bi zaštitila zdravlje podnositelja predstavke. Doktori Centra su mu obezbijedili zdravstvene usluge u posebnoj prostoriji u prizemlju objekta gdje je bila instalirana potrebna medicinska oprema. Vlada je istakla da je bilo nemoguće prebaciti podnositelja predstavke u bilo koju zatvorsku bolnicu Regije Krasnodar jer one nisu imale medicinsku opremu za hemodijalizu. Vlada je čvrsto vjerovala da je jedini razlog pogoršanja zdravstvenog stanja podnositelja predstavke njegovo neodgovorno ponašanje, naime povremena odbijanja da uzima lijekove, uključujući insulin i imunosupresante.

59. Pri opisivanju uvjeta u pritvorskom objektu 5 u kojem se nalazio podnositelj predstavke, Vlada je naročito istakla napore koje je uložila uprava tog objekta da bi pružila usluge podnositelju predstavke kao pritvoreniku koji je bio vezan za invalidska kolica. Na primjer, direktor pritvorskog objekta je dozvolio podnositelju predstavke da zadrži određene predmete, uključujući invalidska kolica i medicinsku opremu koja zatvorenicima obično nije dozvoljena u zatvoru. Osoblje objekta je također pokušalo da omogući da njegovo kretanje prema i od prostorije za hemodijalizu bude što je moguće udobnije. Priznajući da ipak nije bilo moguće instalirati lift u objektu ili prebaciti podnositelja predstavke u neku ćeliju u prizemlju objekta, Vlada je istakla da su čuvari i bolničarke u zatvoru uvijek pomagale podnositelju predstavke da se penje i silazi stepenicama dozvoljavajući mu da se odmara u kolicima između redova stepeništa onoliko vremena koliko mu je bilo potrebno da povrati snagu. Prema Vladi, činjenica da je podnositelj predstavke odbio prijedlog stražara da ga nose na nosilima kad god je trebao na napusti svoju ćeliju jasno

pokazuje da podnositelj predstavke nije osjećao nikakve tegobe za vrijeme hodanja. Podnositelj predstavke je sam izabrao da ne napušta ćeliju kako bi prošetao u dvorištu za rekreaciju pritvorskog objekta na dnevnoj osnovi.

60. Pozivajući se na izvještaje koje su izdali razni građanski medicinski stručnjaci, podnositelj predstavke je istakao da je uprava pritvorskog objekta izmijenila njegovu dijagnozu podcjenjujući ozbiljnost njegovog zdravstvenog stanja te da je namjerno postupala prema njemu na taj način da bi mu uzrokovala patnje. Njegova odbijanja da uzima lijekove ili da se podvrgne određenim medicinskim postupcima, te njegovo štrajkovanje glađu, su bile krajnje mjere da bi privukao pažnju na svoj slučaj te da bi prisilio upravu objekta da mu obezbijedi medicinsku njegu odgovarajućeg kvaliteta. Podnositelj predstavke je insistirao na činjenici da su ruske vlasti, kršeći domaće pravo te uprkos izostanku kvalificiranog medicinskog osoblja i potrebne medicinske opreme, odbile da ga prime u zatvorsku bolnicu te su ga zadržale u pritvorskom objektu gdje su trebali biti smješteni samo zdravi zatvorenici. On je bio prisiljen da svaki dan podnosi hodanje sa četvrtog sprata do prizemlja zgrade da bi otišao na hemodijalzu koja je trajala dugo, da bi se podvrgavao ispitivanjima ili drugim medicinskim postupcima te da bi učestvovao u sudskim saslušanjima ili se sastajao s odvjetnicima. Pomoć čuvara za vrijeme tog hodanja nije mogla ublažiti patnju, bol, poniženje ili tegobe koje je iskusio. Podnositelj predstavke je istakao da zatvorske vlasti ne bi trebale biti iznenađene činjenicom da je odbijao da siđe stepenicama kako bi otišao u dnevnu šetnju u dvorište za rekreaciju.

61. Podnositelj predstavke smatra da je najjači dokaz o nezakonitom i okrutnom postupku uprave pritvorskog objekta bila činjenica da je bio primljen u građansku bolnicu samo nekoliko dana nakon što je prebačen u korektivnu koloniju jer su ljekari smatrali da je njegovo zdravlje u životnoj opasnosti. Podnositelj predstavke je insistirao na činjenici da se njegovo zdravstveno stanje nije promijenilo u periodu koji je prethodio prebacivanju u koloniju. Međutim, osoblje kolonije je bilo poštenije pri procjenjivanju ozbiljnosti njegovog stanja. Osim toga, vlasti kolonije, uz pomoć medicinskog osoblja zatvorske bolnice i građanske klinike, su podnijele zahtjev za njegovo prijevremeno puštanje na slobodu tvrdeći da je tako slabog zdravlja da bi daljnji pritvor bio nemoguć.

B. Ocjena Suda

1. Prihvatljivost

62. U pogledu argumenta Vlade da podnositelj predstavke nije podnio tužbu za naknadu štete protiv pritvorske uprave te da, prema tome, nije iscrpio domaće pravne lijekove, Sud ponavlja da je podnositelj predstavke, pored ulaganja određenog broja žalbi pritvorskoj upravi te raznim organima

za provođenje zakona i izvršnim organima (vidi, stav 46. gore), pokušao da traži sudsku zaštitu. Njegovi odvjetnici su podnijeli niz žalbi sudu tvrdeći bez uspjeha da su uvjeti pritvora u objektu broj 5 neadekvatni za teško bolesnog zatvorenika kao što je podnositelj predstavke te zahtijevajući njegovo premještanje u zatvorsku bolnicu ili uvjetno puštanje na slobodu (vidi, stavovi 17, 28, 30, 35. i 36. gore).

63. Sud se ističe da su se sudovi upoznali za meritumom žalbi odvjetnika, da su tražili mišljenje istražitelja o mogućnosti da podnositelj predstavke bude pritvoren u uvjetima običnog pritvorskog objekta, da su ispitali razumnost odluka istražitelja da odbije prebacivanje podnositelja predstavke u zatvorsku bolnicu ili da dozvoli njegovo puštanje na slobodu, te da su zasnovali svoje zaključke na medicinskim izvještajima i garancijama vlasti pritvorskog objekta, zauzevši stav da su uvjeti u objektu broj 5 adekvatni za pritvor podnositelja predstavke.

64. Sud ističe da Vlada, slijedeći takav pristup sudskog preispitivanja, nije tvrdila da je podnositelj predstavke onemogućio sudovima da ispituju relevantna pitanja. Ona je samo insisitirala na činjenici da je tužba za naknadu štete bio odgovarajući formalni sudski put za podnositelja predstavke. Međutim, imajući u vidu činjenicu da su domaći sudovi analizirali u više navrata žalbu podnositelja predstavke o neadekvatnim uvjetima pritvora, Sud ne smatra nerazumnim to što podnositelj predstavke nije podnio posebnu tužbu istom sudu da bi formalno pokrenuo postupak za naknadu štete, što iziskuje ruski građanski zakon. Imajući u vidu okolnosti da su dvije instance domaćih sudova ispitale i odbile žalbene navode podnositelja predstavke, budući da su smatrali da su pritvorski uvjeti u skladu s domaćim pravnim normama, nije očigledno da bi tužba za naknadu štete pred istim sudovima bila uspješna, da bi se o njoj odlučivalo na osnovu bilo kojeg drugog pitanja ili da bi prošla fazu dopustivosti (vidi, *Guliyev protiv Rusije*, broj 24650/02, stav 55, od 19. juna 2008, i *Valašinas protiv Litvanije* (odluka), broj 44558/98, od 4. marta 2000). Sud nije izgubio iz vida činjenicu da Vlada nije tvrdila suprotno.

65. U svjetlu navedenog, Sud smatra da nije ustanovljeno sa sigurnošću da bi lijek koji je naznačila Vlada bio djelotvoran imajući u vidu okolnosti ovog predmeta (vidi, *mutatis mutandis*, *Vladimir Romanov protiv Rusije*, broj 41461/02, st. 50-52, od 24. jula 2008).

66. Sud ponavlja da se pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova mora primjenjivati s određenim stepenom fleksibilnosti te bez pretjeranog formalizma. On je već u velikom broju predmeta istakao da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski; u svrhu preispitivanja da li se ono poštovalo, osnovno je da se vodi računa o okolnostima svakog pojedinačnog predmeta (vidi, *Akdivar i ostali protiv Turske*, od 16. septembra 1996, stav 69, *Reports of Judgments and Decisions 1996-IV*, i *Aksoy protiv Turske*, od 18. decembra 1996, st. 53-54, *Reports of Judgments and Decisions 1996-VI*). Prigovor koji se

odnosi na neiscrpljivanje domaćih lijekova se ne može uložiti protiv nekog podnositelja predstavke ako je nadležna vlast ispitala suštinu zahtjeva, uprkos činjenici da je podnositelj predstavke propustio sa poštuju formu propisanu zakonom (vidi, *mutatis mutandis*, *Dzhavadov protiv Rusije*, broj 30160/04, stav 27, od 27. septembra 2007; *Skalka protiv Poljske* (odluka), broj 43425/98, od 3. oktobra 2002; *Besarabijska pravoslavna crkva i ostali protiv Moldavije* (odluka), broj 45701/99, od 7. juna 2001; i *Edelmayer protiv Austrije* (odluka), broj 33979/96, od 21. marta 2000). Prema tome, Sud smatra da se ne može reći da on nije iscrpio domaće pravne lijekove budući da su isti domaći sudovi kojima se podnosi tužba za naknadu štete ispitali suštinu žalbenih navoda podnositelja predstavke o neadekvatnim uvjetima njegovog pritvora. Prema tome, Sud odbija prethodni prigovor koji je uložila Vlada u vezi s neiscrpljivanjem pravnih lijekova.

67. Sud dalje ističe da ovaj dio predstavke nije očigledno neosnovan u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije i da nije neprihvatljiv po bilo kojem drugom osnovu. Prama tome, žalbeni navod se mora proglasiti prihvatljivim.

2. Meritum

(a) Opći principi

68. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, zlostavljanje mora doseći minimalni nivo težine da bi bilo obuhvaćeno članom 3. Procjena tog minimuma je relativna; ona ovisi o svim okolnostima predmeta, kao što su njegovo trajanje, njegova fizička i psihička dejstva i, u nekim slučajevima, spol, dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi, među ostalim presudama, *Price protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj 33394/96, stav 24, ECHR 2001-VII; *Mouisel protiv Francuske*, broj 67263/01, stav 37, ECHR 2002-IX; i *Naumenko protiv Ukrajine*, broj 42023/98, stav 108, od 10. februara 2004). Navodi o zlostavljanju moraju biti potkrijepljeni adekvatnim dokazima (vidi, *mutatis mutandis*, *Klaas protiv Njemačke*, od 22. septembra 1993, stav 30, Serija A broj 269). Da bi procijenio te dokaze, Sud usvaja standard dokaza “van razumne sumnje”, ali dodaje da takav dokaz može proizaći iz postojanja niza dovoljno snažnih, jasnih i podudarajućih indicija ili sličnih neoborivih činjeničnih pretpostavki (vidi, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 18. januara 1978, stav 161 *in fine*, Serija A broj 25, i *Labita protiv Italije* [VV], broj 26772/95, stav 121, ECHR 2000-IV).

69. Da bi kažnjavanje ili postupanje u vezi s njim bilo “neljudsko” ili “ponižavajuće”, patnja ili ponižavanje moraju u svakom slučaju prevazilaziti taj neizostavni element patnje ili ponižavanja koji je povezan s određenim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja (vidi, *Jalloh protiv Njemačke* [VV], broj 54810/00, stav 68, ECHR 2006-IX).

70. U pogledu osoba koje su lišene slobode, član 3. nameće pozitivnu obavezu državi da osigura da takva osoba bude pritvorena u uvjetima koji su su u skladu s poštivanjem njenog ljudskog dostojanstva, da način i metod izvršavanja mjere ne podvrgavaju takvu osobu poteškoćama ili nevoljama koje su takvog intenziteta da prevazilaze neizbježni nivo patnje koja je svojstvena pritvoru i da su njeno zdravlje i dobrobit, imajući u vidu praktične uvjete zatvora, adekvatno osigurani tako što će joj biti omogućena, između ostalog, potrebna medicinska pomoć (vidi, *Kudła protiv Poljske* [VV], broj 30210/96, stav 94, ECHR 2000-XI, i *Rivière protiv Francuske*, broj 33834/03, stav 62, od 11. jula 2006). Prema tome, izostanak adekvatne medicinske njege i, generalno, pritvor osobe koja je bolesna u neodgovarajućim uvjetima mogu u principu dovesti do postupanja koje je u suprotnosti s članom 3 (vidi, na primjer, *Ilhan protiv Turske* [VV], broj 22277/93, stav 87, ECHR 2000-VII, i *Naumenko*, citirana gore, stav 112).

71. Sud se često suočava sa navodima o nedovoljnoj ili neadekvatnoj medicinskoj njezi na mjestima pritvora. Premda se član 3. Konvencije ne može tumačiti na način da stvara opću obavezu puštanja pritvorenika na slobodu ili njihovog smještaja u građansku bolnicu, čak i ako oni boluju od neke bolesti koja se teško liječi (vidi, *Mouisel*, citirana gore, stav 40), on ipak nameće obavezu državi da zaštiti fizički integritet osoba koje su lišene slobode. Sud ne može isključiti mogućnost da se u određenim teškim slučajevima mogu pojaviti situacije u kojima ispravno administriranje krivične pravde iziskuje lijekove u formi humanitarnih mjera (vidi, *Matencio protiv Francuske*, broj 58749/00, stav 76, od 15. januara 2004, i *Sakkopoulos protiv Grčke*, broj 61828/00, stav 38, od 15. januara 2004). U izuzetnim okolnostima, član 3. može iziskivati uvjetno puštanje na slobodu zatvorenika koji je teško bolestan ili je teški invalid. Pri primjenjivanju tih principa, Sud je već istakao da pritvor starije bolesne osobe koji traje duži period može biti obuhvaćen članom 3 (vidi, *Papon protiv Francuske (broj 1)* (odluka), broj 64666/01, ECHR 2001-VI; *Sawoniuk protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka), broj 63716/00, ECHR 2001-VI; i *Priebke protiv Italije* (odluka), broj 48799/99, od 5. aprila 2001). Na primjer, u predmetu *Farbtuhs protiv Latvije* (broj 4672/02 od 2. decembra 2004), Sud je zaključio da je pritvor jednog sedamdesetdevetogodišnjeg podnositelja predstave, koji je bio invalid, u suprotnosti sa članom 3. zbog "njegove dobi, invalidnosti, zdravstvenog stanja". Dalje, Sud je smatrao da pritvaranje jedne osobe, koja je bolovala od tetraplegije u uvjetima koji su neadekvatni njenom zdravstvenom stanju, vodi ponižavajućem postupanju (vidi, *Price*, citirana gore, stav 30).

72. Pri odlučivanju da li pritvor neke teško bolesne osobe pokreće pitanje na osnovu člana 3. Konvencije, Sud je uzeo u obzir niz faktora. Tako je Sud, u predmetu *Mouisel protiv Francuske* (broj 67263/01, st. 40-42, ECHR 2002-IX), ispitaio elemente predmeta kao što su: (a) zdravstveno

stanje zatvorenika, (b) adekvatnost medicinske pomoći i njege u pritvorskom objektu (c) svrhovitost trajanja mjere pritvora imajući u vidu zdravstveno stanje podnositelja predstavke. Taj kriterij je dalje proširen u predmetu *Gelfmann protiv Francuske* (broj 25875/03 od 14. decembra 2004) u kojem je Sud uzeo u obzir, između ostalih relevantnih faktora, razvoj zdravstvenog stanja podnositelja predstavke, mogućnost uvjetnog puštanja na slobodu teško bolesnog pritvorenika ako bi se njegovo zdravstveno stanje pogoršalo te stav samog podnositelja predstavke (naime, njegovo uporno odbijanje da surađuje sa doktorima). U predmetima *Henaf protiv Francuske* (broj 65436/01, st. 49 *et seq.*, ECHR 2003-XI) i predmetu *Mouisel* (citiran gore), Sud je također analizirao da li je stavljanje lisica jednom teško bolesnom pritvoreniku ili njegovo vezanje za krevet lancima opravdano bilo kojim sigurnosnim rizikom. U predmetu *Sakkopoulos protiv Grčke* (broj 61828/00, stav 44, od 15. januara 2004), Sud je također uzeo u obzir potencijalnu "opasnost" podnositelja predstavke da bi odlučio da li je njegov kontinuirani pritvor opravdan.

(b) Primjena tih principa na ovaj predmet

73. U ovom predmetu se postavlja pitanje da li su uvjeti kontinuiranog pritvora podnositelja predstavke u pritvorskom objektu broj 5 bili u skladu s njegovim zdravstvenim stanjem i da li je ta situacija dosegla dovoljan nivo težine da bi bila obuhvaćena članom 3. Konvencije.

74. Sud ističe da ne postoji posebna nepodudarnost stranaka u postupku u pogledu opisa uvjeta pritvora podnositelja predstavke ili njegovog zdravstvenog stanja za vrijeme pritvora u objektu broj 5. Jednostavno rečeno, podnositelj predstavke, kao osoba vezana za invalidska kolica sa brojnim zdravstvenim problemima, uključujući insuficijentni bubrežni transplantat, sa krajnje slabim vidom, teškom pretilošću i teškim oblikom dijabetesa ovisnog o insulinu, je bio pritvoren u običnom pritvorskom objektu skoro sedamnaest mjeseci u periodu između februara 2009. godine i jula 2010. godine. Sud dalje ističe da, dok proizilazi da sudija koji je dozvolio da podnositelj predstavke bude smješten u pritvor nije poduzeo nikakve korake, prije nego što ga je uputio u obični pritvorski objekat, da bi se uvjerio gdje će biti pritvoren ili da bi osigurao da se obezbijede adekvatne mogućnosti, imajući u vidu njegovu tešku invalidnost, sudovi su smatrali, svakom drugom prilikom kada se postavilo pitanje produženja pritvora podnositelja predstavke ili kada se on žalio na uvjete pritvora, da je pritvorski objekat odgovarajući u smislu zadovoljavanja njegovih potreba kao pritvorenika koji je invalid. Međutim, Sud smatra da je značajno da je u dokumentiranim dokazima koje su dostavile stranke, uključujući medicinsku dokumentaciju i nalaze vještaka, naznačeno da pritvorske vlasti nisu bile sposobne da adekvatno odgovore na posebne potrebe podnositelja predstavke.

75. Podnositelj predstavke je zadržan u pritvorskom objektu broj 5 nakon hapšenja, smješten je u ćeliju na zadnjem spratu četverospratnice bez lifta. Nakon što je primljen, dozvolili su mu da zadrži invalidska kolica i izvjestan broj medicinskih pomagala koja su obično zabranjena u prostorijama objekta, ali su vlasti smatrale da su oni potrebni za njegov svakodnevni život. Sud ponavlja navode podnositelja predstavke da je niz uvjeta u pritvorskom objektu broj 5 uticalo na njegovu sposobnost da bude ljudsko biće koje može neovisno funkcionirati. Među uvjetima na koje se žalio su bili nepristupačnost prostorijama u prizemlju, uključujući dvorište za rekreaciju i prostoriju za posjete, neadekvatni sanitarni uvjeti imajući u vidu njegovo zdravstveno stanje, opasnost pristupa medicinskim pomagalima potrebnim za život, koji su bila instalirani u prizemlju, postojanje prepreka na putu ka sudskim saslušanjima, medicinski postupci koji su primjenjivani izvan pritvorskog objekta itd.

76. Spisak žalbenih navoda podnositelja predstavke se može podijeliti u dvije osnovne grupe. Prva se odnosi na njegov pristup upravnim, tehničkim, rekreacijskim i medicinskim prostorijama u zgradi ili onima izvan zgrade, kao što su sudnica, bolnica, a druga je zasnovana na njegovom općem nezadovoljstvu činjenicom da su ga držali u uvjetima običnog pritvorskog objekta, a ne u zatvorskoj bolnici.

77. U vezi s prvom grupom žalbi, Sud ponavlja da je pristup podnositelja predstavke svim prostorijama koje su navedene gore obuhvatao četiri sprata stepenica. Dok se frekventnost njegovih odlazaka u prizemlje za vrijeme prva tri mjeseca pritvora ne može utvrditi, čini se da je njegovo korištenje stepenica nakon zakazivanja bubrežnog transplantata i početka hemodijalize krajem aprila 2009. godine bila dnevna aktivnost. Sud ističe da je podnositelj predstavke, kao invalid i osoba prekomjerne težine koja je ovisila o invalidskim kolicima da bi se kretala, morao najmanje četiri puta sedmično skoro petnaest mjeseci da silazi i penje se uz četiri sprata stepenica na putu ka i od dugog, komplikovanog i umarajućeg vitalnog medicinskog postupka hemodijalize. On je morao da prelazi sličan put kad god je trebao da ode do medicinskog objekta, vidi svog odvjetnika ili da se podvrgava kliničkim ispitivanjima u Centru, učestvuje u istražnom postupku ili prisustvuje sudskom saslušanju. Iako su mu pomoć pružali zatvorski stražari i zatvorske medicinske sestre, te iako mu je dozvoljeno da se odmara u kratkim intervalima u kolicima između spratova, podnositelj predstavke se morao uveliko oslanjati na svoje slabe noge i krajnje slab vid kako bi savladao opasno stepenište koje je jasno neadekvatno da bi se udovoljilo potrebama zatvorenika koji je vezan za kolica. To prisilno hodanje je bez sumnje nanijelo bespotrebnu bol podnositelju predstavke te ga podvrgavalo nerazumnoj riziku od ozbiljnog narušavanja zdravlja. Imajući u vidu takve okolnosti, Sud ne smatra da je iznenađujuće da je on odbio da doda svojim dnevnim aktivnostima penjanja stepenicama još jedan put, naime u dvorište za rekreaciju. Rezultat toga je bio da nije imao

rekreativnu šetnju napolju za vrijeme kompletnog perioda svog pritvora u objektu broj 5, osim u dva navrata u maju 2010. godine, ostajući zatvoren unutar zidova pritvorskog objekta dvadeset četiri časa dnevno. U tom pogledu, Sud ponavlja da je on već imao priliku da ustanovi da je član 3. prekršen zbog nedostatka mogućnosti rekreacije napolju (vidi, *Poltoratskiy protiv Ukrajine*, protiv 38812/97, stav 146, ECHR 2003-V). Međutim, Sud smatra da je još upečatljivija činjenica da je podnositelj predstavke bio toliko frustriran, iscrpljen i nesposoban da se suoči sa stresom i ponižavanjem zbog nedostatka lifta u objektu da je s vremena na vrijeme odbijao da napusti svoju ćeliju da bi otišao na hemodijalizu koja mu je održavala život ili da se podvrgne medicinskim pregledima.

78. Premda je Vlada istakla da patnja, koju je podnosio podnositelj predstavke zbog problema nepristupačnosti, nije dosegla nivo koji bi bio u suprotnosti sa članom 3, Sud se ne slaže s tom tvrdnjom. Sud ističe da nedostatak lifta i nužno penjanje i silaženje stepenicama četverospratnice najmanje jednom dnevno nisu sami po sebi dovoljni da bi bili u suprotnosti sa zahtjevima iz člana 3, ali ako se primijene na zatvorenika čije je zdravstveno stanje kao ono podnositelja predstavke, oni predstavljaju atipične i znatne poteškoće u kontekstu pritvorskog objekta. Sama frekventnost kojom je podnositelj predstavke koristio stepenice, ne spominjući fizičku patnju i fiziološki teret koji je on iskusio pokušavajući da dođe do nepristupačnih prostorija, pokazuje da je on bio podvrgnut postupanju koju je u suprotnosti sa zahtjevima iz člana 3. Konvencije, da je bio utamničen u uvjetima koji su predstavljali stvaran rizik od nanošenja ozbiljne štete njegovom zdravlju te da mu bila uskraćene minimalna civilizacijska mjera od životne nužnosti.

79. Ne postoje dokazi u ovom predmetu o bilo kakvoj pozitivnoj namjeri da se podnositelj predstavke ponizi ili degradira. Međutim, Sud ne može zanemariti tvrdnju podnositelja predstavke da su pritvorske vlasti bile indiferentne prema njegovim potrebama u vezi sa pristupačnošću prostorija. Zatvorske vlasti nisu realizirale nikakva poboljšanja koja bi vremenom mogla olakšati pristup medicinskim, rekreacijskim ili upravnim prostorijama, premda je frekventnost kojom je podnositelj predstavke trebao koristiti stepenice pokazala da su vlasti trebale poduzeti mjere kako bi udovoljile njegovim potrebama. Osim toga, imajući u vidu broj žalbi koje je podnositelj predstavke uložio zbog pritvorskih uvjeta, Sud smatra da je nesporno da su vlasti bile svjesne neuobičajenih tegoba podnositelja predstavke. Ističući ponovo svoju ustaljenu jurisprudenciju, prema kojoj država ima široko polje procjene pri definiranju načina na koji ispunjava svoju obavezu da štiti fizičko zdravlje osoba koje su lišene slobode tako što će, *inter alia*, izabrati adekvatan objekat, vodeći računa o “praktičnim uvjetima zatvora”, sve dok je standard izabrane njege “u skladu s ljudskim dostojanstvom” pritvorenika (vidi, *Aleksanyan protiv Rusije*, broj 46468/06, stav 140, od 22. decembra 2008, te nedavnu presudu, *Vasyukov protiv*

Rusije, broj 2974/05, stav 79, od 5. aprila 2011), Sud smatra da je neobjašnjivo da su ruske vlasti uporno odbijele molbu podnositelja predstavke da bude prebačen u drugi pritvorski objekat ili zatvorsku bolnicu budući da pritvorski objekat broj 5, a to nije osporila Vlada, nije bio prvobitno uređen da bi se u njega smjestio zatvorenik koji ima potrebe kao podnositelj predstavke budući da mu je nedostajala medicinska dozvola, oprema i osoblje koje bi mu pružilo potrebnu medicinsku njegu, uključujući hemodijalizu. Premda je medicinska oprema instalirana naknadno u objektu te je podnositelj predstavke počeo primati terapiju od kvalificiranog medicinskog osoblja iz vanjskih bolnica, to nije olakšalo njegovu situaciju u pogledu pristupa prostorijama. Sud ponavlja argument Vlade da odgovarajući smještaj zatvorenika sa zdravstvenim stanjem kao što je stanje podnositelja predstavke nije postojao u Regiji Krasnodar u to vrijeme. Međutim, Ruska Federacija, a ne Regija Krasnodar, je strana koja je odgovorna na osnovu Konvencije da osigura sukladnost sa njenim standardima. Sud sa zabrinutošću ističe da uprkos brojim zahtjevima podnositelja predstavke u tom smislu, nikakav pokušaj nije učinjen da bi se našlo odgovarajuće pritvorsko mjesto za podnositelja predstavke u drugoj regiji Rusije (vidi, u svrhu sličnog obrazloženja, *Mathew protiv Nizozemske*, broj 24919/03, st. 204 i 215, ECHR 2005-IX).

80. U tom pogledu, Sud ponavlja drugu grupu žalbi podnositelja predstavke, koja sadrži navode o neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uvjetima u objektu. Premda je standard medicinske njege drugo pitanje koje Sud treba ispitati, Sud nije izgubio iz vida činjenicu da je većina medicinskih pregleda i postupaka, te brojne operacije kojima je podnositelj predstavke podvrgnut, obavljena u uvjetima obične sobe koja je, kao što je istakla Vlada, transformirana u specijalnu jedinicu kada je medicinska oprema Centra tamo instalirana.

81. Ukratko, Sud ističe da domaće vlasti nisu postupale prema podnositelju predstavke na siguran i odgovarajući način koji je sukladan njegovoj invalidnosti čime su mu uskratile djelotvoran pristup medicinskim prostorijama, rekreaciju napolju i svjež zrak. Pritvorski uvjeti koje je podnositelj predstavke morao podnositi su mu zasigurno uzrokovali nepotrebnu i neizbježnu patnju, vrijeđajući njegovo ljudsko dostojanstvo i vodeći ka neljudskom postupku. Prema tome, član 3. Konvencije je prekršen.

82. Imajući u vidu navedeni zaključak, Sud ne smatra da je potrebno da dodatno ispituje da li je prekršen član 3. zbog medicinske njege koja je pružena podnositelju predstavke u pritvorskom objektu (vidi, *Aleksanyan*, citirana gore, stav 220, i *Isayev i ostli protiv Rusije*, broj 43368/04, stav 135, od 21. juna 2011).

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. STAV 1. KONVENCIJE

83. Podnositelj predstavke se žali na osnovu člana 5. stav 1(c) da je njegov pritvor od 24. do 28. januara 2010. godine bio nezakonit. Relevantni dijelovi člana 5. propisuju:

“1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

(...)

(c) zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

(...).”

A. Argumenti stranaka u postupku

84. Vlada je istakla da je pritvor podnositelja predstavke bio zakonit, u skladu s uvjetima iz člana 5. stav 1(c) Konvencije. Odluka Okružnog suda od 21. januara 2010. godine je predstavljala zakonit osnov za pritvor do 28. januara 2010. godine kada je Okružni sud precizirao prethodni nalog tako što je odredio rok.

85. Podnositelj predstavke je istakao da pritvor nije imao nikakav pravni osnov. Odluka Okružnog suda od 21. januara 2010. godine je donesena kao odgovor na zahtjev njegovog odvjetnika za puštanje na slobodu. Sve do 28. januara 2010. godine Okružni sud nije izdao formalan nalog kojim se produžava njegov pritvor do 11. jula 2010. godine.

B. Ocjena Suda

1. *Prihvatljivost*

86. Sud ističe da taj žalbeni navod nije očigledno neosnovan u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije i da on nije neprihvatljiv po bilo kojem drugom osnovu. Prema tome, žalbeni navod mora biti proglašen prihvatljivim.

2. *Meritum*

(a) **Opći principi**

87. Sud ističe da se izrazi “zakonit” i “u skladu sa zakonom propisanim postupkom” iz člana 5. stav 1. odnose u osnovi na domaće pravo i da stvaraju obavezu počinjanja njegovim materijalnim i proceduralnim pravilima. Međutim, “zakonitost” pritvora na osnovu domaćeg prava nije uvijek odlučujući element. Pored toga, Sud se mora uvjeriti da je pritvor za

vrijeme relevantnog perioda bio u skladu s ciljem člana 5. stav 1. Konvencije, to jest sprečavanjem lišavanja osoba slobode na proizvoljan način.

88. Osim toga, Sud se mora uvjeriti da li je domaće pravo po sebi u skladu s Konvencijom, uključujući opće principe koji su izraženi u njoj ili koji proizilaze iz nje. U pogledu ovog zadnjeg pitanja, Sud naglašava da je posebno važno, kada je riječ o lišavanju slobode, da opći princip pravne sigurnosti bude zadovoljen. Prema tome, osnovno je da uvjeti lišavanja slobode prema domaćem pravu budu jasno definirani i da primjena samog zakona bude predvidljiva na način da zadovoljava standard “zakonitosti” određen Konvencijom, standard koji iziskuje da kompletan zakon bude dovoljno precizan kako bi omogućio osobi – ako je potrebno, uz odgovarajući savjet – da predvidi, do stepena koji je razuman u određenim okolnostima, posljedice koje može imati određeno djelovanje (vidi, *Ječius protiv Litvanije*, protiv 34578/97, stav 56, ECHR 2000-IX, i *Baranowski protiv Poljske*, broj 28358/95, st. 50-52, ECHR 2000-III).

(b) Primjena općih principa na ovaj predmet

89. Sud ponavlja da je 24. januara 2010. godine istekao period pritvora podnositelja predstavke koji je dozvoljen nalogom Okružnog suda Oktjabrskij od 20. januara 2010. godine. Sljedeća odluka o njegovom pritvoru je donesana 28. januara 2010. godine kada je Okružni sud produžio pritvor do 11. jula 2010. godine.

90. Prema podnositelju predstavke, u periodu između 24. i 28. januara 2010. godine, nije bilo odluke kojom bi bio dozvoljen njegov pritvor. Vlada je istakla da je pritvor podnositelja predstavke u tom periodu bio zasnovan na odluci Okružnog suda od 21. januara 2010. godine (vidi, stav 40. gore) sa istim pravnim dejstvom kao što je dejstvo formalnog naloga o produženju pritvora te da, prema tome, predstavlja dovoljan pravni osnov za njegov pritvor.

91. Sud ističe da je Okružni sud, 21. januara 2010. godine, odlučivao o zahtjevu za puštanje na slobodu koji su podnijeli odvjetnici podnositelja predstavke. On je odbio zahtjev uz obrazloženje da podnositelj predstavke ima potrebnu medicinsku njegu u pritvorskom objektu, te je naložio da ostane u pritvoru. Sud ističe da zahtjev za puštanje na slobodu koji je podnio podnositelj predstavke ne oslobađa domaće vlasti obaveze da dozvole njegov pritvor “u skladu sa zakonom propisanim postupkom” izdavanjem formalnog naloga o pritvoru, kao što to propisuje član 5. stav 1. Drugačiji stav bi nametnuo podnositelju predstavke, a ne vlastima, teret da osigura zakonit osnov za nastavak pritvora (vidi, *inter alia*, *Melnikova protiv Rusije*, broj 24552/02, stav 62, od 21. juna 2007; *Shukhardin protiv Rusije*, broj 65734/01, stav 81, od 28. juna 2007; i *Matyush protiv Rusije*, broj 14850/03, stav 63, od 9. decembra 2008). Sud nije ubijeđen da se odluka od 21. januara 2010. godine može smatrati formalnim nalogom

kojim se dozvoljava pritvor podnositelja predstavke do 28. januara 2010. godine.

92. Međutim, čak i pod pretpostavkom da je argument Vlade u tom smislu ispravan, Sud ne može zanemariti činjenicu da u odluci od 21. januara 2010. godine nije naznačen nijedan razlog za potrebu da podnositelj predstavke i dalje bude držan u pritvoru. U njoj nije određen rok za daljnji pritvor ili periodično preispitivanje preventivne mjere. Sud je već ustanovio kršenja člana 5. stav 1(c) Konvencije u određenom broju predmeta protiv Rusije koji se odnose na slične činjenice (vidi, na primjer, *Solovyev protiv Rusije*, broj 2708/02, st. 95-100, od 24. maja 2007; *Shukhardin*, citirana gore, st. 65-70; i *Belov protiv Rusije*, broj 22053/02, st. 80-83, od 3. jula 2008). Naime, Sud je istakao da je izostanak bilo kakvog osnova koji bi naznačile sudske vlasti u odlukama kojima se dozvoljava pritvor na neodređeni period inkompatibilan s principom zaštite od proizvoljnosti koji je naznačen u članu 5. stav 1 (vidi također, *Nakhmanovich protiv Rusije*, broj 55669/00, st. 70-71, od 2. marta 2006, i *Stašaitis protiv Litvanije*, broj 47679/99, stav 67, od 21. marta 2002). Dozvoljavanje da neki zatvorenik kopni u pritvoru bez sudske odluke zasnovane na konkretnim osnovama i bez određivanja tačnog roka bi bilo isto što i odbacivanje člana 5, odredbe koja čini pritvaranje odstupanjem, koje je izuzetak od prava na slobodu i jedini dozvoljeni izuzetak u iscrpno nabrojanim i striktno definiranim slučajevima (vidi, *Khudoyorov protiv Rusije*, broj 6847/02, stav 142, ECHR 2005-X).

93. Sud ne vidi nijedan razlog zbog kojeg bi donio drugačiji zaključak u ovom predmetu. On smatra da nalog od 21. januara 2010. godine nije u skladu sa zahtjevima jasnosti, predvidljivosti i zaštite od proizvoljnosti, koji zajedno predstavljaju osnovne elemente "zakonitosti" pritvora u smislu člana 5. stav 1.

94. Prema tome, Sud smatra da je član 5. stav 1(c) Konvencije prekršen zbog toga što je podnositelj predstavke bio u pritvoru od 24. do 28. januara 2010.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. STAV 3. KONVENCIJE

95. Podnositelj predstavke se žali na povredu prava na suđenje u razumnom roku te navodi da nalozi za njegovo pritvaranje nisu bili zasnovani na razlozima koji bi bili dovoljni za pritvaranje. On se pozvao na član 5. stav 3. Konvencije koji propisuje:

"Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora (...) mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju."

A. Argumenti stranaka

96. Vlada je istakla da je hapšenje podnositelja predstavke opravdano osnovanom sumnjom da je organizirao napad u vezi s finansijskim sukobom koji je postojao između njega i žrtava. Odluke sudova da pošalju podnositelja predstavke u pritvor te da nakon toga produže njegov pritvor su zasnovane na opravdanim razlozima, kao što su lična istorija podnositelja predstavke, njegov krivični dosje, njegove veze sa kriminalnim podzemljem, njegovi finansijski izvori itd. Sudovi su ispravno zaključili da je podnositelj predstavke podložan ponovnom činjenju krivičnog djela, bijegu ili opstrukciji istrage. Prema mišljenju Vlade, ruski sudovi su uspostavili djelotvornu ravnotežu između prava na slobodu podnositelja predstavke i interesa pravde, pažljivo su proučili istoriju njegove bolesti te su smatrali da prima potrebnu medicinsku pomoć u pritvoru.

97. Podnositelj predstavke je ostao pri svom žalbenom navodu.

B. Ocjena Suda

1. *Prihvatljivost*

98. Sud ističe da ovaj žalbeni navod nije očigledno neosnovan u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije i da on nije neprihvatljiv po bilo kojem drugom osnovu. Prema tome, žalbeni navod se mora proglasiti prihvatljivim.

2. *Meritum*

(a) **Opći principi**

99. Sud ponavlja da je istrajavanje na razumnoj sumnji da je uhapšena osoba počinila neko krivično djelo uvjet *sine qua non* za zakonitost produženja njenog pritvora. Međutim, nakon izvjesnog vremena to više nije dovoljno. U takvim slučajevima, Sud mora ustanoviti da li ostali razlozi koje su pružile sudske vlasti i dalje opravdavaju lišavanje slobode. Ako se ustanovi da su takvi razlozi “relevantni” i “dovoljni”, Sud se mora uvjeriti da su nadležne domaće vlasti pokazale “posebnu revnosnost” pri vođenju postupka (vidi, *Labita protiv Italije* [VV], broj 26772/95, st. 152. i 153, ECHR 2000-IV).

100. Presumpcija ide u prilog puštanja na slobodu. Kao što je Sud dosljedno smatrao, drugi spekt člana 5. stav 3. ne daje sudskim vlastima mogućnost da biraju između suđenja optuženom u razumnom roku ili omogućavanja privremenog puštanja optuženog na slobodu do suđenja. Do donošenja osuđujuće presude, mora se prepostavljati da je optuženi nevin, a svrha predmetne odredbe je da u osnovi iziskuje njegovo privremeno puštanje na slobodu onda kada produženje njegovog pritvora prestane biti razumno. Osoba koja je optužena za neko krivično djelo mora uvijek biti

puštena na slobodu do suđenja, osim ako država može dokazati da postoje “relevantni i dovoljni” razlozi koji bi opravdali produženje njenog pritvora (vidi, među ostalim presudama, *Castravet protiv Moldavije*, broj 23393/05, st. 30 i 32, od 13. marta 2007; *McKay protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], broj 543/03, stav 41, ECHR 2006-...; *Jabłoński protiv Poljske*, broj 33492/96, stav 83, od 21. decembra 2000; i *Neumeister protiv Austrije*, od 27. juna 1968, stav 4, Serija A broj 8). Ne može se smatrati da član 5. stav 3. Konvencije bezuvjetno omogućava pritvor pod uvjetom da ne traje duže od određenog perioda. Vlasti moraju pružiti na ubjedljiv način opravdanje za bilo koji period pritvora, bez obzira koliko on bio kratak (vidi, *Shishkov protiv Bugarske*, broj 38822/97, stav 66, ECHR 2003-I).

101. Na domaćim vlastima je da ustanove postojanje specifičnih činjenica koje su relevantne za nastavak pritvora. Prebacivanje tereta dokazivanja na pritvorenika u takvim stvarima je ravno ukidanju pravila iz člana 5. Konvencije, kao odredbe koja čini pritvaranje odstupanjem koje je izuzetak od prava na slobodu i jedini dozvoljeni izuzetak u iscrpno nabrojanim i striktno definiranim slučajevima (see *Rokhlina protiv Rusije*, broj 54071/00, stav 67, od 7. aprila 2005, i *Ilijkov protiv Bugarske*, broj 33977/96, st. 84-85, od 26. jula 2001). Domaće sudske vlasti moraju ispitati sve činjenice za ili protiv postojanja stvarnog zahtjeva javnog interesa koji opravdava, uz dužno poštovanje principa presumpcije nevinosti, odstupanja od pravila poštivanja slobode pojedinca, te ih moraju naznačiti u svojim odlukama kojima odbijaju zahtjeve za puštanje na slobodu. Sud nema zadatak ni da ustanovljava takve činjenice ni da zauzima mjesto domaćih vlasti koje odlučuju o pritvoru podnositelja predstavke. Osnovno je da Sud odluči, na osnovu obrazloženja u odlukama domaćih sudova i ustanovljenih činjenica koje je naveo podnositelj predstavke u svojim žalbama, da li je član 5. stav 3. Konvencije prekršen (vidi, *Korchuganova protiv Rusije*, broj 75039/01, stav 72, od 8. juna 2006; *Ilijkov*, citirana gore, stav 86; i *Labita*, citirana gore, stav 152).

(b) Primjena na ovaj predmet

102. Podnositelj predstavke je uhapšen 12. februara 2009. godine. Pretresni sud je donio osuđujuću presudu protiv njega 18. maja 2010. godine. Prema tome, period koji se treba uzeti u obzir je trajao malo više od petnaest mjeseci.

103. Stranke nisu osporile da je pritvor podnositelja predstavke prvobitno opravdan razumnom sumnjom da je on organizirao teški napad usljed kojeg su četiri osobe teško povrijeđene, a jedna je umrla. Ostaje da se utvrdi da li su sudske vlasti pružile “relevantne” i “dovoljne” razloge koji bi opravdali kontinuirani pritvor te da li su pokazale “posebnu revnosnost” pri vođenju postupka.

104. Težina optužbi je bio jedan od faktora pri procjeni vjerovatnoće da će podnositelj predstavke pobjeći, ponovo počini krivično djelo ili

opstruirati tok postupka. Međutim, Sud je već nekoliko puta istakao da, iako je odluka o kazni relevantan element pri procjeni rizika od bijega optuženog ili počinjenja novog krivičnog djela, potreba da se nastavi sa lišavanjem slobode se ne može procjenjivati s puke apstraktne tačke gledišta, imajući u vidu samo težinu krivičnog djela. Niti se produženje pritvora može koristiti da bi se predvidjela odluka o pritvoru (vidi, *Letellier protiv Francuske*, od 26. juna 1991, stav 51, Serija A broj 207; vidi također, *Panchenko protiv Rusije*, broj 45100/98, stav 102, od 8. februara 2005; *Goral protiv Poljske*, broj 38654/97, stav 68, od 30. oktobra 2003; i *Ilijkov*, citirana gore, stav 81). Prema tome, Sud će ispitati da li su ostali razlozi na koje su se pozvali domaći sudovi bili dovoljni da bi opravdali pritvor podnositelja predstavke.

105. Sudske vlasti su se pozvale, pored težine optužbi protiv njega, na informacije koje su se odnosile na njegovo ponašanje. Naime, one su ustanovile da ga krivična evidencija i navedeni autoritet u kriminalnom podzemlju čini posebno sklonim ponovnom činjenju krivičnih djela, bježanju ili uplitanju u tok krivičnog postupka. Vlasti su smatrale da bi veze podnositelja predstavke sa kriminalnim okruženjem omogućile podnositelju predstavke da utiče na svjedoke i da uništi dokaze ako bude pušten na slobodu. Imajući u vidu te okolnosti, Sud je spreman da prihvati da su sudovi mogli opravdano pretpostavljati u početnoj fazi postupka da postoji rizik da bi podnositelj predstavke mogao pobjeći, ponovo počinuti neko krivično djelo ili se miješati u postupak ako bude pušten na slobodu, imajući u vidu prirodu njegovih kriminalnih aktivnosti (vidi, u svrhu sličnog obrazloženja, *Bak protiv Poljske*, broj 7870/04, stav 62, od 16. januara 2007).

106. Ostaje da se utvrdi da li je rizik i postojao za vrijeme cijelog perioda pritvora. Sud u ovom pogledu ističe da je podnositelj predstavke, nakon zakazivanja bubrežnog transplantata u aprilu 2009. godine, morao ići skoro svaki dan na hemodijalzu koja je trajala više sati. Njegova ograničena sposobnost da se kreće te njegova potreba da bude pod konstantnim medicinskim nadzorom su uveliko smanjili rizik od bijega. Međutim, domaći sudovi su propustili da uzmu u obzir da su se okolnosti promijenile te su nastavile da produžavaju pritvor podnositelju predstavke bez ikakve procjene pitanja da li taj rizik ostaje stvaran imajući u vidu zdravstveno stanje podnositelja predstavke. Prema mišljenju Suda, rizik od bijega, naročito nakon aprila 2009. godine, je smanjen zbog njegovog zdravstvenog stanja tako da nije više bio dovoljan da bio imao prevagu nad njegovim pravom na suđenje u razumnom roku ili puštanje na slobodu do suđenja.

107. Međutim, u pogledu daljnjeg postojanja rizika od tajnog dogovaranja, Sud ne prihvata da je promjena zdravstvenog stanja podnositelja predstavke u aprilu 2009. godine negirala rizik do stepena da više ne može opravdati pritvor podnositelja predstavke. Odluke o produženju pritvora za vrijeme istrage prije suđenja te suđenje podcrtavaju činjenicu da je strah od tajnog dogovaranja bio opravdan imajući u vidu

poseban status podnositelja predstavke u kriminalnom podzemlju. Sudske vlasti su smatrale da je rizik od pritiska na svjedoke ili opstrukcije postupka korištenjem nezakonitih sredstava toliko stvaran da su donijele odluku da održe suđenje *in camera*. U tom kontekstu, Sud ističe da se opasnost od narušavanja pravde mora procijeniti u vezi s određenim brojem drugih relevantnih faktora. Potrebno je voditi računa o karakteru dotične osobe, njenom moralu, njenim vrlinama itd. (vidi, *W. Protiv Švicarske*, od 26. januara 1993, Serija A broj 254-A). Imajući u vidu navedeno, Sud ističe da postoji opće pravilo da su domaći sudovi, naročito pretresni sud, u boljoj poziciji da ispituju sve okolnosti predmeta i da donesu sve potrebne odluke, uključujući one u vezi s pritvorom prije suđenja. Sud može intervenirati samo u situacijama kada su zagarantirana prava i slobode iz Konvencije povrijeđeni (vidi, *Isayev i ostali protiv Rusije*, broj 43368/04, stav 148, od 21. juna 2011).

108. Sud smatra da su se vlasti suočile s teškim zadatkom utvrđivanja činjenica i stepena navedene odgovornosti svake osobe koja je bila optužena da je učestvovala u organiziranom kriminalu. Imajući u vidu takve okolnosti, Sud također prihvata da potreba da se dobiju opsežni dokazi iz mnogo izvora, zajedno sa postojanjem općeg rizika koji proizilazi iz karaktera organiziranja navedenih kriminalnih aktivnosti podnositelja predstavke, predstavlja relevantan i dovoljan osnov za produženje pritvora onoliko vremena koliko je potrebno da se okonča istraga, da se sastavi optužnica, da se saslušaju dokazi optuženog i svjedoka na sudu. Sud ne podcjenjuje činjenicu da su domaći sudovi morali uzeti izjave svjedoka na način da se isključi bilo koja sumnja u pogledu istinitosti. Prema tome, imajući u vidu specifične okolnosti predmeta, Sud zaključuje da je rizik od miješanja podnositelja predstavke u tok postupka uistinu postojao te opravdavao ukupan period pritvora (vidi, u svrhu sličnog obrazloženja, *Celejewski protiv Poljske*, broj 17584/04, od 4. maja 2006, i *Łaszkiewicz protiv Poljske*, broj 28481/03, st. 59-60, od 15. januara 2008).

109. Konačno, Sud ističe da je postupak posebno kompleksan, imajući u vidu broj optuženih, opsežan dokazni postupak i implementaciju posebnih mjera koje su potrebne u predmetima koji se odnose na organizirani kriminal. Ipak, saslušanja u predmetu podnositelja predstavke su održavana redovno i u kratkim intervalima. Sudovi su poduzeli mjere kako bi osigurali brzo napredovanje postupka. Prema tome, Sud zaključuje da su domaće vlasti pokazale posebnu revnosnost pri vođenju postupka. Dužina istrage i suđenja je bila opravdana kompleksnošću predmeta. Ne treba zanemariti činjenicu da kada neka pritvorena optužena osoba ima pravo da se njen predmet razmatra kao prioritet i da se postupak vodi posebnom brzinom, to ne smije predstavljati prepreku naporima sudija da u potpunosti razjasne činjenice, da omoguće odbrani i tužiteljstvu da predooče dokaze i argumente te da donesu presudu tek nakon pažljivog razmatranja pitanja da li su krivična djela uistinu počinjena te pitanja u vezi s kaznama koje se

trebaju izreći (vidi, u svrhu sličnog obrazloženja, *Bqk*, citirana gore, stav 64).

110. Imajući u vidu navedeno, Sud smatra da član 5. stav 3. Konvencije nije prekršen.

IV. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

111. Član 41. Konvencije glasi:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

112. Podnositelj predstavke je tražio isplatu iznosa od 50.000 eura (EUR) po osnovu nematerijalne štete.

113. Vlada je istakla da je traženi iznos previsok te da nije opravdan.

114. Sud ističe da je ustanovio kršenje dvije odredbe iz Konvencije u ovom predmetu. Imajući u vidu te okolnosti, on smatra da se patnja i frustracija podnosioca predstavke ne mogu nadoknaditi pukom konstatacijom povrede. Donoseći odluku na pravičnoj osnovi, Sud dodjeljuje podnosiocu predstavke iznos od 15.000 EUR po osnovu nematerijalne štete, plus bilo koji porez koji bi se mogao zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi postupka i drugi troškovi

115. Podnositelj postupka nije tražio isplatu troškova postupka i drugih troškova, a to nije pitanje koje Sud ispituje na vlastitu inicijativu (vidi, *Motièere protiv Francuske*, broj 39615/98, stav 26, od 5. decembra 2000).

C. Zatezna kamata

116. Sud smatra odgovarajućim da se zatezna kamata računa na bazi najniže kreditne stope Evropske centralne banke uvećane za tri procentna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom;

2. *Odlučuje* da je član 3. Konvencije prekršen zbog uvjeta pritvora podnositelja predstavke;
3. *Odlučuje* da nema potrebe da ispituje žalbeni navod u vezi sa članom 3. Konvencije koji se odnosi na kvalitet medicinske njege;
4. *Odlučuje* da je član 5. stav 1. Konvencije prekršen zbog toga što je podnositelj predstavke bio pritvoren u periodu od 24. januara do 28. januara 2010. godine;
5. *Odlučuje* da član 5. stav 3. Konvencije nije prekršen;
6. *Odlučuje*
 - (a) da je tužena država dužna da plati podnositelju predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane konačna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, iznos od 15.000 EUR (petnaest hiljada eura) po osnovu naknade za nematerijalnu štetu, koji će biti pretvoren u ruske rublje po važećem kursu na dan isplate, plus bilo koji iznos koji bi se mogao zaračunti na osnovu poreza;
 - (b) da će se od dana isteka navedenog roka od tri mjeseca do isplate plaćati obična kamata na navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke za vrijeme tog perioda, uvećanoj za tri procentna boda;
7. *Odbija* ostatak zahtjeva za pravično zadovoljenje podnositelja predstavke.

Sačinjena na engleskom i saopćena u pisanoj formi 10. januara 2012. godine u skladu sa članom 77. st. 2. i 3. Pravila Suda.

Søren Nielsen
Registar

Nina Vajić
Predsjednica

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud proslijedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da puni naziv predmeta bude citiran, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja

osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.